

VIGRED

Vi potrebujete galoše!

19.-

38152-651

Najboljši prijatelj ženske mladine za deževne in mokre dneve so naše galoše ki ne prepuščajo vode in vlage. Za malo denarja obvarujejo Vaši malčki svoje gocene zdravje.

Vel. 31 do 34 Din 25.-
vel. 35 do 38 Din 29.-

①
POTREBUJETE GALOŠE
DA SE NE PREHLADITE

②
POTREBUJETE GALOŠE
DA OHRANITE SVOJE
ZDRAVJE

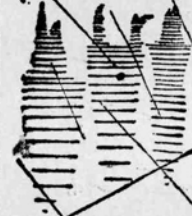
35

78155-651

Zenske gumijaste galoše s polvisoko peto, z ojačeno špičo in robom. Obvarujejo Vašo obutev pred vlago v snežnih zimskih dnevih.

③
POTREBUJETE GALOŠE
DA OBARUJETE SVOJU
OBUTEV

④
POTREBUJETE GALOŠE
DA NE NANOSITE V SVOJ
DOM BLATA IN SNEGA

39.-

90157-669

Elegantne in močne moške galoše s specialno ojačenim podplatom. Obvarujejo Vaše čevlje pred vlago in dom pred blatom.

⑤
POTREBUJETE GALOŠE ZATO
DA PRIHRANITE SVOJ DENAR

PRIHRANITE GA TEDAJ
ČE KUPITE GALOŠE
PRI NAS

45.-

78055-858

Zadnje novosti. Elegantne ženske galoše. Gornji del izdelan iz lahkega in elastičnega materiala, ter vseh tega posebno udobno za hojo.

Bata

VIGRED

ŽENSKI LIST

LETO 1938

februar št. 2

Musek Vitko

Kako smo kristjani

Pred kratkim mi je pripovedovala prijateljica Majda tole zgodbo, bolje bo, če rečem, doživljaj:

Bile smo pri sestanku vodstva K. A. Nekaj študentk, dve delavki, akademičarka in nekaj uradnic. Mnogo smo govorile o problemu žene in posvetile predvsem vso pažnjo problemu prostitucije in »prodajanja ljubezni«. Priznati moram, da smo storile mnogo lepih in velikih sklepov.

Slučajno smo se vračale domov mimo gostilne S. Čuden prizor se nam je nudil. Proti gostilni je vlekla neka žena drugo, mlado dekle, ki je bila očitno pijana. Ko jo je s silo spravila do vhoda, se je pijano dekle z vso silo uprlo in na ves glas zavpilo: »To je tista hiša! Ne! Tu notri ne!«

Stale smo na nasprotni strani in opazovale ta prizor. Vsa ostala dekleta iz moje družbe so bila starejša od mene. Toda nobena ni storila niti koraka, čeprav so dobro vedele, da imajo v tem lokalu »separeje« ... Samo meni se je zdelo, da nekaj ni v redu. Čutila sem, da bi morala nekaj storiti, čeprav za sumljivo vrednost lokala nisem vedela. O njem so mi pozneje pripovedovale tovarišice. — Šle smo dalje, prijateljice so se mirno razgovarjale, le jaz sem čutila, da se je v moji notranjosti nekaj lepega in velikega zrušilo, da se je vse to, kar je bilo doslej v mojem srcu svetega, v hipu izpremenilo v gnus in stud!

Jokala sem, ko sem mislila o našem krščanstvu in lepih sklepih, ki smo jih storile na sestanku in čutila, da je mnogo mnogo besed in lepih načrtov, le dejanj ni ... ni ...!

*

Popolnoma vsakdanja zgodba, vsi bi šli morda mimo nje in bi se sploh ne zmenili zanjo, ali bi se pa izgovorili z onim starim, tako silno obrabljenim in vsakdanjim izgovorom: »Je pač že tako!« Toda dovolite pa meni,

da se ob njem ustavim! Ne zato, ker bi se rad razpisal o neki stvari, ki je zraven vsega še popolnoma vsakdanja, temveč radi prijateljice in vseh nas, ki nosimo v svojih srcih in dušah znamenje Gospodovo. Lahko bi sicer pisal prijateljici pismo in ji vse, kar mislim, povedal, toda dovolite mi, drage moje sestre in bratje, da napišem vam vsem to pismo!

Nekoč so kristjani prihajali v rimski imperij kot božji revolucionarji! V rimski državi so ustanovili kraljestvo Kristusovo. Prihajali so k najnižjim, »razžaljenim« in »žejnim pravice«, trkali na dobra srca in pletli vez krščanske dejavne ljubezni od rimskih patricijev do njihovih sužnjev, dvigali zakrknjena srca, nosili luč v najbolj temne koticke človekove duše, oznanjali evangelij ljubezni, pravice svobode in božje lepote! Sužnji so svojim gospodarjem risali v pesek po vrtovih znamenje ribe in začenjali vsako delo in vsak dan s toplim pozdravom: »Pax!« Oblast je pristala, preganjala! Tekla je kri po arenah, molitev Gospodova se je dvigala v Koloseju, bilo je malo besed, zato pa mnogo dejanj! To je bilo krščanstvo dejanj, tihih, v samoti storjenih in v ljubezni posvečenih.

Kadar se je v krščanstvu pojavila doba notranjega omahovanja, besed in govorjenja, je vedno dobila ta velika doba mogočne pesmi živega krščanstva nekoliko romantično gloriozno. Ko so veliki ljudje obnavljali krščansko družbo, ko so vstajali veliki pokreti v krščanstvu, so se obračali k prvemu krščanstvu, ki je resnično živelo iz Kristusa in evangelija in tam črpali moči in pobud.

Dragi brat! Moja sestra! Ali se Ti ne zdi, da je tudi naša doba takšna, kakor jih je bilo v zgodbi krščanstva in katolicizma mnogo? Ali ni med nami mnogo, resnično mnogo besed — dejanj, dejavnega krščanstva pa ni? Je tako, kakor je zapisal veliki francoski mislec L. Bloy, ko je rekel, da se je nas kristjanov polastil »meščanski duh«, da nas je dobil v svoje mreže »svet«, o katerem često govori Kristus v evangeliju.

Spomni se samo onega doživljaja moje prijateljice, ki sem Ti ga v začetku tega pisma povedal!

Mnogo govorimo, toliko pišemo — storimo pa ničesar! Kako močno padajo besede! Nekoč je krščanstvo prihajalo k najnižjim, teptanim in malim ljudem kot oznanjevalec resnice, pravice in ljubezni, danes pa prihaja kot predstavnik strogosti, ki je že po svojem bistvu sovražna tem malim ljudem. Kristus je pa govoril tako lepo: »... druga pa je tej enaka: ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe!« In še bolj so resnične besede, da koketiramo sicer na »ono drugo stran«, družimo se pa vendar z »otroki sveta«. In dejstvo je, da »svet« ne dovoljuje sproščenosti, da nas uklepa in izrablja v svoje paganske namene! Ruski filozof Berdjajev tako prav pravi o tem »svetu«, ko pripoveduje: »Meščan pa noče doživljati skrivnosti Golgote...« Skrivnosti one Golgote, kjer je mamon ločil svet na dva dela — apostole ljubezni in dejanj in otroke »sveta«.

Ljubezen, s katero je Kristus svet premagal in po kateri nas bo »svet spoznal« za Kristusove, smo zatrli v sebi, ker je Kristus rekel, da bomo radi te ljubezni trpeli! In danes tudi trpimo radi nje — ne — trpimo zato,

ker nam je sicer dana zapoved ljubezni, toda z njo nam je dana tudi zapoved dejanj in odpovedi »svetu«. »Meščan«, ki tako močno usmerja danes naše krščanstvo, pa ljubi vse bolj (tudi besede, ker ve, da so in ostanejo le prazne besede), kakor dejanja, dejanja krščanstva, živega krščanstva.

Zato te prosim, dragi brat in moja sestra, ko boš bral te moje besede, beri jih sam zase, tedaj, ko boš čisto sam, ko ne boš sprejemal vsega, kar napišemo, le kot napisano, kot prazne besede, temveč tiho in iskreno željo, da bi Ti, moj brat in moja sestra, iztrgala iz svojega srca »duha meščana« in se odpovedala »svetu«. Nobene besede ne bova rekla, samo sklenila bova, da bova začela z dejanji pri sebi! Zdaj šele prav spoznavam resnico, ki jo je povedal nekdo: »Lahko se je boriti proti sovražniku na svetu, toda tisočkrat težji je boj proti sovražniku v sebi! Sebe premagati — je dvakrat zmagati!«

Malo sem skušal odgrniti vso tisto strašno navlako, ki se nabira dan za dnem v tem našem času na našem krščanstvu, da bi jo ti, moj brat in sestra, popolnoma odstranila in spoznala, kako smo danes kristjani! —

Prelat dr. Fr. Kovačič:

Slomšekova mati Marija roj. Zorko

(Nadaljevanje.)

Telo je posoda in orodje duha. Iz telesnih kakovosti se da v veliki meri sklepati na duševne lastnosti. Žal, nimamo niti najmanjšega poročila, kako je izgledala mati Slomšekova. O kakem »slikanju« ni bilo takrat na kmetih nobenega govora. O kaki njeni sliki ni torej nobenega sledu. O svoji materi škof večkrat govori, a niti z eno besedo se ne dotakne njene telesne postave. Imamo pa vsaj posredno oporo zato na podlagi dejstva, da so si bratje in sestre istih staršev med seboj podobni — izjeme kajpada niso baš redke — splošno pa velja to pravilo. Sestra škofove matere, »teta Marjeta«, je čakala starost 88 let; živel je po škofovi smrti v Mariboru, v pritličju hiše, ki danes ne stoji več,

stala je pa ob stoku današnje Slovenske ulice v Strossmajerjevo ulico. Umrla je vsled starostne slabosti 9. junija leta 1869 v mariborski bolnici. Po spričevanju gospe Marije Schneider v Mariboru, ki se je še dobro spominja, je bila majhna, drobna, slabotna ženica, pa zelo živahna, milosrčna in dobra. Glavo je imela vedno ovito v veliko črno ruto — po koroški navadi. Oče Gregor je čakal še višjo starost, 89 let, mati Agata pa 60

let. Če sta si bili sestri podobni, je tudi škofova mati bila majhna, šibka ženka; po živahnosti sta si bili podobni, smemo torej sklepati tudi na telesno podobnost. Teta Marjeta je bila vedno slabotna in bolehava; ko je Slomšek mislil iti za kanonika v Št. Andraž, je bil v zadregi, kam bi dejal bolehavo teto, ker v Št. Andražu so imeli kanoniki tesna stanovanja. Ostala je v Vuzenici in nečak-kanonik jo je podpiral. Ko je pa postal škof, jo je vzel v škofijo, kjer je opravljala službo ključarice in delila miloščino revežem. Da je njena sestra tako zgodaj umrla, je pripisati težki butari osemkratnega materinstva, ki ji je izčrpalo itak rahle moči, še bolj pa še menda takratnemu babištvu na deželi.

Oglejmo si sedaj njene *duševne lastnosti!*

2. Dušni lik Slomeškove matere

O tem nam podaja dragocene podatke škof sam. V svojem potopisu iz leta 1837 pravi, da so se mu na poti od Ptujja proti Pragerskemu ob pogledu na Ptujsko goro vzbudili ljubki spomini na otroška leta in na drago mater, ki mu je pripovedovala mične pripovedke in pela pesmice o Ptujski gori. Bila je dobra pevka in živahna pripovedovalka. Zato je imel tudi sin tankočutno uho za petje in glasbo, pa dar nazornega in mičnega pripovedovanja. Te lepe lastnosti je podedoval po svoji materi in jih še sam spopolnil. Srčno dobra mama Slomškova je kakor sonce ogrevala vso hišo. Eden Slomškovih vrstnikov in tovarišev je še v poznih letih pripovedoval Kosarju, kako dobra je bila Tonetova mati. Včasih so dečki spremljali Antona od cerkve ali iz šole prav na dom, in mati jih je vselej veselo sprejela in prijazno postregla z južino. Kot najstarejši otrok je Anton imel priliko poslušati, kako je mati pela pri zibelki njegovim mlajšim bratcem in sestricam. Tako je marsikatera drobtinica iz materinih pesmi prešla pozneje v njegove otroško nežne pesmice. Če čitamo njegovo ljubko pesmico »Mat' dete ziblje«, poslušamo pač pesmico njegove lastne matere. Pod okriljem dobre in vesele matere so potekla Antonu otroška leta. Pač na podlagi lastne izkušnje v otroških letih so privrele iz njegovega srca vrstice v pesmi »Veselja dom«:

Oh, blažena leta nedolžnih otrok,
imate veselje brez težkih nadlog!
Oh, kako vas srčno nazaj si želim,
a ve ste minula, zastoj se solzim.

Prav posebno je mater Marijo odlikovala globoka vernost in iskrena pobožnost; prav v tem oziru je najblagodejnejše vplivala na mladega Antona. Kosar nam je ohranil spomin, kako si je izbral svojega birmskega botra. Mati mu je prepustila na voljo, naj si sam izbere botra, a svetovala mu je, naj si izbere poštenega moža, ki je v krščanskem nauku dobro poučen. Deček jo je slušal; pri izpraševanju iz krščanskega nauka se je v cerkvi postavil na tak prostor, od koder je mogel pregledati vso cerkev in je pazno poslušal, kako možje odgovarjajo na stavljena vprašanja. Po njegovi sodbi je najboljše odgovarjal neki preprosti, revni pa pošten kmetič. Tega si je izbral za botra.

O tem je Slomšek pripovedoval kot škof pri zadnjih duhovnih vajah pred svojo smrtjo kot o neki tretji, neznanu osebi. Kosar nam je sporočil, da je bil to Slomšek sam in je dostavil: »In Bog je blagoslovil tega dečka, postal je duhovnik in škof.«

Srčna želja pobožne matere je bila, da bi njen prvorojenec šel v šole in postal duhovnik. Oče pa je bil drugega mišljenja, hotel je, da naj bo njegov najstareši sin njegov naslednik in gospodar na Slomovini. Zmagala je mati, katero je krepko podpiral kaplan Prašnikar, ki je po njeni smrti prevzel skrb za mladega dijaka.

Drug značilen dokaz materine globoke pobožnosti nam je ohranil škof sam. Župna cerkev na Ponikvi ima krasno prižnico, ob njenih stopnicah so iz lesa izrezljane podobe, ki predstavljajo nesrečno smrt nespokorjenega, trdovratnega grešnika. V pridigi »Kristjana čast in nehvaležnost« pravi, da ga je mati kot otroka večkrat peljala k tem podobam in mu jih, vsako posebej, razlagala in sklenila: »Glej, moj sin, tak strašen konec čaka vsakega, kateri se greha ne varuje.«* Strah pred grehom je spremljal Slomškega celo njegovo življenje, preveva vse njegove spise, vsa njegova dejanja. Stud pred grehom mu je vcepila vzorno pobožna mati.

Ko je mati umrla, je bil Anton star 16 let. V tem času je bila že končana domača, materina vzgoja. Položen je bil trden temelj, ki ga niso mogli omajati viharji poznejšega življenja. Kaj pomeni dobra materina vzgoja v otroških letih za poznejše življenje, imamo najjasnejši zgled pri Slomšku in njegovih dveh mlajših bratih. Dočim je najstarejši Anton po navodilih materine vzgoje vedno hodil po poti pravičnosti in krščanske pobožnosti, sta mlajša dva brata, Jože in Valentin, ki jima je mati prezgodaj umrla, popolno nasprotje starejšega brata, oba lahkomišljena zapravljavca, ki sta v mladih letih šla iz sveta.

Še en važen spomin blagega značaja in iskrene pobožnosti svoje matere nam je zapustil škof Slomšek, dasi naravnost ne imenuje nje, pa vse okoliščine kažejo, da je mislil na svojo mater.

Kot kaplan na Bizeljskem, kjer je bila Slomškova prva službena postojanka, je imel pridige po večini vzgojne vsebine. Zlasti meseca novembra, ker se je takrat začinjalo novo šolsko leto, in na Bizeljskem je prav Slomšek začel s šolo. Zato je trebalo starše vneti za šolo. Tako je l. 1826 na predzadnjo pobinkoštno nedeljo (19. novembra) govoril Bizeljčanom, da je »Otroška reja nar imenitnej seja« (sejatev). V tej pridigi podaja nazorno sliko *vzorne matere*. Opravičeno domnevamo, da je imel pred očmi svojo lastno mater: V zgodnji mladosti že naj mati vcepi otroku v srce ljubezen božjo. »Dobra mati,« pravi Slomšek, »sama polna božje ljubezni, zalo dete je imela, tudi božje ljubezni taisto je naučit želela. Zgodaj v nekem poletne n jutru še pred sončnim vzhodom dete zbudi: Vstani, moje dete, pojdi z menoj, boš videlo, kako lepo lepo bo danes zlato sončece vstalo. Potem ga popelje na veseli hribček. Vidiš, vidiš, kako zlato je nebo, kako višnjeve so gore;

* »Drobtinice« 1865—1866, str. 62.

glej, kako veličastno sonce svojo nebeško glavo dviga. — O kako mogočen in velik mora biti tisti, ki nam je tako lepo ustvaril sonce in vse, kar ono obseva! — Le poglej, kako se od sonca cerkveni stolp svetli, ljudje, ki so se sladko naspali, urno hitijo na delo, živinca veselo skače pred pevajočim pastirjem na zeleno pašo; kosci si glasno brusijo kose in kosijo na rosнем travniku. Strneno na polju že rumeno zori, kmalu ga bomo želi.« — Ta krajevni okvir popolnoma odgovarja okolišču Sloma, Slomšekovega doma. S Sloma se sončni vzhod ne vidi, treba se je povzpeti nekoliko višje, kjer se odpre krasen razgled. V daljavi višnjeve savinjske in vitanjske gore, Pohorje in Donačka gora. Zvonik ponikovske župne cerkve se res blišči v siju vzhajajočega sonca; naokrog so travniki, polje in pašnik, kjer je Slomšek sam pozneje pasel očetovo živino. Vse to potrjuje, da je Slomšek v tej pobožni materi imel pred očmi svojo lastno mater.

Mati nadaljuje: »O kako milostljiv in dobrotljiv mora biti tisti Oče, ki se nam tako ljubeznivo smehlja in vsakemu svoje veselje deli. Dal nam je tako lepo zemljo in enkrat nam pri sebi obljubil še lepše prebivališče v nebesih. O moje dete, ga milo pogleda, kdo bi takega Očeta ne bil vesel, kdo bi ga ne ljubil in hvalil! Ko dete vse to vidi in sliši mater, tudi samo od sebe dvigne svoje ročice in moli: Oj dobrotljivi Oče, ki si v nebesih, zahvalim te lepo, da si nam vse to tako veselo dal.«

Mati je hotela naučiti svoje dete modrosti božje, pa ga odvaditi delati potrato in škodo z božjimi rečmi: Spomladansko nedeljo popoldne ga pelje na polje: »Pojdi z menoj, boš videlo, kako nam kruhek raste. Na njivi pri kraju koruzno zrnce vsadi. Detetu to ni po volji, nikarte mama, pravi, saj bo zrno segnilo, škoda ga je. Vidiš, mu mati odgovori, to zrnce bo segnilo, ali v kratkem času bova videla, kako bo iz tega gnilega zrnca Bog lepo sadiko naredil; le pri miru jo moraš pustiti. — Ko je že koruza ozelenela, mati zopet dete na polje pelja. Od daleč zagleda zeleno bilko, pohiti in jo hoče odtrgati. Nikar, dete moje, pravi mati, če to zeleno peresje potrgaš, božjo stvar pokvariš in nič ne bo zrastle. Dete samo od sebe materi obljubi, nobene škode ne delati. Drugič ga mati pelje k ptičjemu gnezdu in mu pokaže, kako je umno zloženo; božja modrost zna tudi trnje narediti za bivališče mladim ptičem, in božja dobrota jim po njih starših, ki jim hrano nosijo, skrbi za živež.

Bogu hvaležna mati želi tudi svoje dete navaditi, za vsako dobroto Bogu hvalo dajati. Lepo poletno nedeljo popoldne ga pelje zopet na polje med cvetoče rožice, da mu pokaže lepoto božjega stvarstva. Poslušata tudi ptičje petje, ki tudi oznanuje na svoj način slavo in veličastvo božje. Na sončnem bregu so cvetele rdeče jagode, nekatere že zrele. Ali so to tudi rožice? vpraša dete mater v svoji priprostosti. Ne, to so jagode, odvrne mati; le poskusi jih, pa samo tiste rdeče, pa se spomni na Očeta nebeškega, ki nam jih je dal. Dete nabere jagod in prihiti k materi in pravi: Oj, kako dober je naš Bogec, ki nam vse to da. Tako pa se mu tudi zahvali, veli mati. Dete ročice povzdigne in reče: Ljubi Bog, zahvalim te za sladke jagode! — Mama, ali pa me je tudi Bog zdaj slišal? vpraša dete. Saj veš, pravi mati, da Bog vse ve, tudi

to, kar mi govorimo in mislimo. — Tako so bile, pravi Slomšek, skrbni materi vse stvari odprta knjiga, iz katerih je ob vsaki priliki učila svoje dete Boga spoznavati in častiti. — »Narava je za nas odprta knjiga,« je Slomšek nešteto krat ponavljal; na tem sloni njegov nazorni pouk, in to metodo si je pridobil že po svoji materi. Pozimi so prišle na vrsto zgodbe sv. pisma, ki jih je mati izvrstno poznala in mično pripovedovala. Ko je predla, je otrok sedel poleg nje in mu je pripovedovala o raju in prvih starših, o egiptovskem Jožefu in njegovih bratih, o izraelskem ljudstvu, o hudobnih ljudeh in njih kaznih, o pravičnih in njih končni sreči. Dete je obljubilo, hudobije se varovati in zaželelo, pravično živeti. Najrajši je poslušalo o Jezusu, ki je bil v hlevcu rojen, so ga pastirji častili in 3 Modri obdarovali, kako so ga pozneje Judje sovražili in na križu umorili. Dete je bilo do solz ganjeno in je obljubilo, nikdar Jezusa z Judi z grehom križati. »Tako je mati vtisn'la z mlekom vred detetu najjimenitnejše krščanske resnice v mehko srce,« pravi Slomšek.

Zelo pomenljivo je, kako je Slomšekova mati učila svojega otroka *moliti*; ne s šibo in tudi ne za kazen, ker s tem se otroci le posilijo, molitev se jim pristudí, in ko odrastejo, jo popolnoma opustijo. Tudi ni začela kar z Očenašem. Prvi je bil zgled. Oče in mati sta po jedi na glas zahvalila Boga, potem pa Oče naš tiho molila. Mama, kaj pa ste delali zdaj? je vprašal otrok. Boga sem molila in se z njim pogovarjala. Drugič je otrok že vprašal, če bi smel tudi on z Bogom govoriti. Mati je odgovorila: ne samo smeš, moraš za jesti prositi in se zahvaliti, pa ga prositi odpuščanja, če se nisi prav zadržal. — Pa ne vem, kako naj rečem, prav otrok. Prav tako, pravi mati, kakor če svojega očeta česa prosiš in z njim govoriš. — Tako je modra mati učila najprej Boga spoznati, potem šele ga moliti, prositi in mu zahvaljevati. Nazadnje ga je naučila moliti Očenaš.

Čisto napačna metoda je, otrokom vbijati v glavo težke molitve, če pa nimajo pojma, kdo je Bog, ker jim oče in mati nikdar ne govorita o Bogu. Nežen otrok pozna dandanes vsakovrstne kletvice, ki jih sliši od očeta in matere, pozna po imenu pocestne tolovaje in tatove, o katerih mu starši pripovedujejo iz časniških poročil; kdo je Bog, kdo Jezus Kristus, o tem ne slišijo otroci v današnjih rodbinah mnogokrat nič, potem se pa ljudje zgražajo nad podivjanostjo mladine.

V isti pridigi pripoveduje Slomšek tudi, kako je vzorna mati vcepljala detetu v srce *ljubezen do bližnjega*. Posebno je nežno in ganljivo, kako je v otroku negovala ljubezen do lastnega očeta. Mali otrok je pred vsem materin, ona ima z njim največ opraviti. Dete je ljubilo mater samo od sebe, očeta pa po materi, ki mu je toliko lepega pravila o ljubem očetu. Rado je slušalo mamico, *da bi očeta ne žalilo*. Večkrat sta z mamo prihranila očetu kaj dobrega, kar je seveda očeta močno ganilo. To je idealno razmerje med očetom in materjo, pa med njima in otrokom.

Da bi v otroku vzbudila usmiljenje do ubožcev, je večkrat pustila detetu, da je dalo miloščino, ali postreglo lačnim in žejnim. V vsem je zahtevala od otroka pokorščino; zapovedala je malo in nikdar pretežkih ali krivičnih

reči, a kar je zapovedala, se je moralo storiti. Na podlagi lastne izkušnje je Slomšek sklenil v pridigi ta odstavek z besedami: »Dete je raslo na truplu in na duši, na milosti in dopadenju pri Bogu in pri ljudeh. Srečni otroci, ki imajo pobožno mater, pobožnost in pravičnost z maternim mlekom pijejo.« Tega se je popolnoma zavedal in se po tem ravnal; brez kake samohvale je lahko to rekel, ker je govoril kakor o neki tretji osebi.

Taka je bila mati našega velikega in svetniškega škofa. Le če vpoštevamo lastnosti njegove matere in njeno prvo vzgojno delo, nam postane marsikaj umljivo v osebi in življenju škofa samega.

Magda:

Iz dnevnika ...

13. novembra 1936.

Krasno je bilo današnje jutro. Vstala sem zgodaj... Nebo je bilo oblačno, zdelo se mi je celo, kakor da bi bilo čezenj pregnjena temna zavesa. Naenkrat se je to stran nad našo vasjo odprlo nebo — zavesa se je pretrgala na dvoje, sredi pa se je vedno bolj širila krasna raznobarna lisa.

Odpeljala sem se s kolesom, hitro, boječ se, da se prej ne vlije dež. Pridem do vrha, kjer stoji že leta in leta znamenje križa in spustim se s kolesom nizdol. Kakor druge dneve, ne opazujem v tem času ravno narave, ali danes se je odprla pred menoj krasna slika. Vse zidanice, cerkvice in znamenja tam za Hrastovico, v Vrheh in nad Št. Rupertom ter dalje sem natančno opazila, ko jih nekatere drugače sploh nisem. Sonce je od nekod skrivoma poslalo svoje prve žarke ravno nad to pokrajino, katera se je odprla pred menoj. Takoj nato zapazim še mavrico — naenkrat svetloba — ozrem se in v smeri za menoj se prikaže kakor velikanska ognjena krogla — sonce! Kot da je vsa narava ostrmela — prej vsa tiha, mirna, zasanjana... Jutro! — Simbol vstajenja! O da bi mogla zopet kmalu doživeti lepoto, kakor sem jo danes zjutraj, da vstane tudi v moji duši zopet tisto lepo — pokopano!

Sedaj se mi ni mudilo tako v službo, dežja ni bilo pričakovati, — uživala sem lepoto jesenskega jutra — majhno doživetje je bilo v moji duši. Da prinesem tudi v moj stan spomin, sem natrgala jesenskega cvetja in ga položila v vazo pred Marijo. Naj ona čuva mene — zapuščeni cvet! ...

† *Beloglavec-Kranjc Draga:*

K obletnici njene smrti, 12. II. 1937.

Novoletna

(To je njeno zadnje delo).

Zopet: v ivje in mraz odeto
prihaja k nam novo leto.
Polno darov nam nosi v desnici:
lepih, solnčnih: pozdrave sreče —
druge težke nam nosi v levici —
darovi usode še speče. —
Da bi vam to leto desnico odprlo —
z očesom sreče v Vas zazrlo,
da bilo bi zdravo, srečno veselo:
to moje srce je v voščilce zapelo.

Pozdrav

Zvok priplaval iz daljave,
tam od sive je planjave.
Rahlo zganil je srce,
struna zazvenela je.

Zvon zazibal se je v lini
vaške cerkvice v dolini?
Morda pa je ptiček bil,
tožno pesem je drobil?
Kaj, če v vetru je zapelo,
ko je stresel ivje belo?

Ni bil zvon in ptičkov ni,
zimski veter pa molči.
A ta glas, poln bolečine?
Pozdrav tvoj je iz tujine.

Zimski dan

Kristalno ivje belo
golo drevje je odelo;
bel pokriva prt ravan,
z biseri pretkan.
Prameni sončni lijejo,
v krasoto zimsko sijejo;
čista, svetla je in bela;
ptičja je pesem onemela:
jasni in srebrni dan
je ko smrt hladan.

Zimska pot

Preko tihega polja
bega nemirno oko;
preko tihega polja
misli nemirne vro.

Sanja bela dobrava,
v molk zapredena vsa.
Tiho klone mi glava,
plah je vzdih iz srca.

Vdira se trudna stopinja
v zasnežene poti.
Molk in mraz me zagrinja.
Še srce ledeno — molči.

Samotne so moje steze

Samotne so moje steze
in v mislih mojih je mrak;
le gole zimske breze
slišijo moj korak.

V očeh bolestne sanje,
pekoč je v srcu dvom,
na ustnih le eno vprašanje:
Kje je sreče moje dom?

*

Mati

Ognjišče

(Nadaljevanje).

»Moj spomin se je živo oklenil domačega ognjišča. Od tam so me otroka vodili prvi koraki v okolje enonadstropne rojstne hiše: borjača*, njive in osredka** pred njo, velikega topola, dveh orjaških orehov ob vaški poti, do košate stoletne hruške in češplje in jablan ob šumeči Beli, ki je ob povodnjih narastla v divji hudournik, do čebelnjaka ob kozolcu-enojniku, do hleva z osmimi glavami živine in svinjaka, kjer so krulile leto za letom po tri svinje, — dve za zimski zakolj, ena pa plenica, — do hiš sosedov Ukmarja in Ferjančiča in dalje do mostu nad potokom, kjer smo se tako radi igrali.

Ognjišče je bilo središče vsega družinskega življenja. Bilo je dvignjeno morda pol metra od tal. Na treh straneh, — dveh zidanih in eni prosti — so stale nizke klopi; le prednja stran jej bila odprta. V ozadju je stalo železno vzglavje, na katerega so se naslanjala polena; pred njim je gorel ogenj ves dan. Nad njim je visela veriga za obešanje kotla za kuho žgancev in polente. Čez noč ste Vi, draga mati, pokrili žerjavico s pepelom, da ni bilo treba zjutraj na novo kuriti. Na obeh straneh zgnavja so štrlele ročice, na katere ste obešali klešče za popravljanje ognja in greblico za pepel. Okoli ognjišča smo vsi posedali zlasti pozimi. Stari oče je pa po večerji legel na klop, včasih dremal, včasih pa pripovedoval dogodke iz svojega življenja.

Blizu ognjišča je bila krušna peč, pred njo miza s klopmi in stolicami; ob drugi steni je stal sklednik z vrstami skled in skledic, ponev in latvic, zraven stojalo za škafe z vodo in umivalnik za posodo, nad njim pa žličnik za žlice, kuhalnice in vilice. Prav tik ognjišča je bilo izdolbeno slepo okno. Tam notri je stalo staro častljivo razpelo in kip Brezmadežne; to je bil domači oltarček, od spomladi do pozne jeseni okinčan s cvetjem in zelenjem. Zraven oltarčka je visel na žeblju velik molek črnih jagod, na katerega ste molili Vi, ali pa stari oče vsak večer naprej rožni venec. Kadar je molil stari oče, je molitev hitreje končala, ker on ni pridružil rožnemu vencu litanij Matere božje. Kadar ste Vi naprej molili, ste priključili še litanije in druge molitve, zlasti molitev k sv. Družini.«

»Stari oče je molil po starem, ker se ni naučil brati. Kakor so ga navadili v mladosti, tako je znal. Pa so bile tudi te molitve častitljive. Tako je molil ob petkih in sobotah to-le po starem besedilu:

»Danes je velik dan, je petek sam, ko je Jezus ujet bil, z vrvmi zvezan bil, z biči bičan bil. Njegova sveta glava je bila s trnjem okovana. Njegova sveta ušesa so bila z mahom zamašena. Nje-

* borjač: ograjeno dvorišče; — osredok: mali travnik pred njivo.

gova sveta usta so bila s pljun^{ki} zapljувana. Mati Božja je pod križem stala in se mi^{no} priklanjala: »Ljubi Jezus! Kakšne matre ti trpiš!« Jezus odgovori: »Ljuba mati, da odrešim grešni svet!«

Kdor bi to molitvico molil vsak petek, vsako soboto, bo storil to trem dušicam v prid, očetovi, materini in svoji!«

Tako je molil stari oče.«

»Tudi Vi ste znali veliko starih pesmi. Peli ste jih pri delu ob ognjišču, pri preji v dolgih zimskih večerih. Večinoma sem jih pozabil, le eno sem si zapomnil, ono od mlade Lize:

»Prišla je taista ura
se zasliši glas Gospoda,
smrt na vrata potrklja:
»Mlada Liza si doma?
Prišla sem te umoriti,
tvoje oči otemniti,
da ne boš živela več,
Tvoje ure so že preč!«
Po zdravnika so poslali,
vse tolažbe ji dajali.
Ne pomaga vse ji več,
nad njo pride smrtni meč.
Po duhovna so poslali,
smrtno svečo v roko djali.

Temno gledajo oči —
v rokah svečo zdaj drži.
Mameca so močno zavpili,
ker so jo srčno ljubili:
naj ti večna luč gori!«
»Oh, preljuba moja hči,
»»Oh, preljube ve sestrice,
vam podam mrzle ročice,
smo se ljubile ves čas,
kadar truplo mi strohnelo bo!««
plave lilije vsadite,
na moj grob ne pozabite,
Oh, preljube ve sestrice,
zdaj bo smrt ločila nas!«

»Že vidim, da ti je hiša z domačim ognjiščem ostala v živem spominu.«

»Res; v živem spominu. Mnogo veselih in zanimivih ur sem v otroških letih doživel pri tem ognjišču. Stari oče je pripovedoval včasih čudne zgodbe, ki jih nisem nikoli pozabil. Pravil mi je o nastanku domače vasi. — Koder stoje danes bele zidane hiše, je bilo nekdanje jezero. Cerkv sv. Danijela je tedaj stala na otoku, vas pa ob pobočju Boršta. S čolnom so se vozili k maši. Bilo je to davno, davno, ko je divji Atila prihrumel v Vipavsko dolino. Tedaj so se v naš skrivni kot zatekli kristjani. Atila je poslal oddelek divjih Hunov za njimi. V strahu so čakali pri cerkvi in gledali, kako so v čolnih in splavih veslali Huni proti otoku. V goreči molitvi so se zatekli k sv. Danijelu, katerega je Gospod rešil iz levnjaka, in k Mariji, pomočnici kristjanov. In glej! Naenkrat je začela voda v jezeru valoviti, pod otokom pa bobneti v globine. Predrle so se skale, in jezero je odtekalo. Šumele, bobnele in padale so vode po slapovih v Kotliček, Pavlico in Velbec. Jezerski valovi so zanesli s seboj čolne in splave divjih Hunov, ki so se do zadnjega potopili. Kristjani so bili rešeni. Vsa voda iz jezera je odtekla, skozi dolinico je žuborela le pohlevna Bela, ki je samo ob neurjih narastla v hudournik in se razlila čez bregove. Na nekdanjem

jezerskem dnu je ostala rodovitna zemlja, ki so jo začeli kmetje obdelovati orati in sejati. Rodila je obilen sad. Njive, polja in travniki se sedaj razprostirajo tam, kjer je nekdanj pljuskalo jezero. Izpod Boršta so se ljudje preselili v dolinico in sezidali bele hiše!«

»»Jaz sem čula od starih ljudi, da je bila cela Vipavska dolina nekdanj jezero. Mornarji so baje priklepali ladje ob vrh Kovka, kjer danes opazujejo Vipavci sončno uro.««

»Da, v ustnem izročilu je ostalo resno dejstvo, da je nekdanj v davnini segal rokav Jadranskega morja čez vso Vipavsko dolino in ves Kras. Od roda v rod so si ljudje to pripovedovali. Tako je tudi stari oče čul legendo o Atili in usahlem jezeru ter cerkvi sv. Danijela.

Kaj sem še čul in zvedel pri domačem ognjišču v otroških letih? Zgodbe o turških bojih v Hrušici, kjer so kristjani posekali smreke čez cesto in zadelali vse prehode, potem pa Turke naklestili, da so jim šklepetale ko sti in se jim tresle široke hlače. Čul sem o hudobnem graščaku, ki je gospodaril in stiskal podložne kmete, dokler se niso uprli, mu zažgali in razrušili graščino, njega pa ujeli in obesili. Čul sem o Francozih, ki so gospodarili tri leta, o lakoti, ki je zavladala prav takrat, ko je bil stari oče rojen, — tedaj je bilo ravno konec Napoleonove slave. Še tri leta starega je mati dojila; spominjal se je, da ji je nosil stolček, da ga je vzela k prsim. Lakota je bila tolika, da so kuhali ljudje turščine storže in jih z užitek zavživali. Čul sem zgodbe o medvedih, risih in volkovih, ki so nekdanj gospodarili po nanoških gozdovih in prihajali pozimi po hrano prav v vasi. Ne koč je starega kosmatinca srečal čevljar, ki se je v soboto zvečer vračal s krošnjo čevljarkega orodja domov. V strahu je splezal na smereko, — kosmatinec jo je ucvrl za njim. Čevljar je bil pa iznajdljiv. Posegel je po šilo v svojo krošnjo in zabodel mrcino v gobec; nato je začel kosmatinec s prednjimi šapami tipati svoj gobec, čevljar pa je porabil ta trenutek in pahnil mrcino s smereke, da je telebnila na tla in se ubila. Zapomnil sem si zgodbo o zadnji koleri v vasi. Rzasajala je po vojni leta 1866, ko so odkorakale avstrijske čete v dolgih vrstah po državni cesti čez Hrušico, Podkraj, Col, Ajdovščino in Gorico v Lombardijo. Kolera je rzasajala po vsej dolini. Stari oče je odnašal mrlične iz hiš in jih pokopaval. Pred vsakim pogrebom je spil tri požirke brinjevca. Bolezen se ga ni prijela; trden je bil kot grl.***«

»»Preživel je tretjino življenja v pivških in nanoških zgodovih, v najboljšem gozdnem zraku. Preprosta, skromna hrana, redno življenje in vztrajno delo, vse to ga je utrdilo.««

»Da, redno in trdno življenje in veselje do dela! Nikdar ne bom pozabil, da ste me pri domačem ognjišču kot otroka navadili na red in mi vsadili v srce veselje do dela. Zaposlitev s še tako preprostim delom je pregnala vse muhe. Luščil sem turščico, žuril**** in prebiral fižol, nosil drva, po

*** grl: od smrekove veje odrezan in v dimniku posušen, do 20 cm dolg količek, v premeru do 5 cm, ki se je klal v drobne treske, grlice, katere so rabili v dobi pred petrolejko za svečavo pri ognjiščih.

magal napajati živino, nosil vodo, lupil krompir, pestoval in zibal mlajše brate in sestre. Vam je bila ljuba rana ura. Od Vas sem jo spoznal kot zlato. Nikdar mi ni bilo težko zgodaj vstajati. In to je neizmerna pridobitev za življenje. Kaka razlika, če vstajam ob šestih, ali če vstajam ob osmih! S 40 leti starosti je marsikdo zapravil 20.000 ur! Koliko mi je to koristilo v letih študija in poklicnega dela! Tudi na skromnost in preprosto hrano sem sem se navadil pri domačem ognjišču. Skuha opoldne: pozimi zelje s fižolom in večkrat krompir na prežganki; poleti kislja repa in fižol, večkrat ječmen, turščen kruh, — zvečer pa polenta in mleko. To je bila dobra in tečna jed za stare in mlade.«

»Tudi krompir in repa v oblicah je moralo pozimi zvečer zadostovati, ko ni bilo nikakega težkega dela in smo ob zapadlem snegu morali ždeti za ognjiščem. Ob nedeljah in praznikih ter ob godovnih dneh je bilo pa kaj boljšega: juha, meso, zaroštan krompir, tudi štruklji in klobase, pršut, bel kruh in potice. Ob kopanju spomladi, ob košnji poleti in ob trgatvi v jeseni so pa morali biti zjutraj žganci, opoldne tri jedi, zvečer pa polenta, obilo zabeljena z ocvirki. In vina so rabili delavci. Brez tega ni smelo biti nobene jedi. Zlasti ob kopanju in košnji je bil liter vina za delavca na dan premalo.«

»To vse je bilo na Vaši skrbi. Poleti ste vstajali ob pol štirih, ko se še ni prav danilo, skuhali in pripravili vse za ljudi in živino in nesli zajtrk na senošet, se vrnili in kuhali zopet za opoldne; nabirali ste za prašiče, jim pripravljali krmo, pospravljali po hiši, napajali živino, molzli krave, delali v pinji in skrbeli za kokošji rod. Pa niste nikdar pozabili na molitev z družino in nikdar med tednom zamudili maše pri podružnici sv. Danijela. Toda to še ni bilo dovolj. Ko je že vsa družina počivala, ste še klečali pred starim razpelom in molili iz Dušne paše ali Življenja svetnikov, Filoteje ali Sv. Pisma. In tudi postili ste se.«

»Nekdaj so bili posti strožji kot danes. Celi štiridesetdanski post nismo poskusili mesenega. Na pustni torek zvečer smo v vreli vodi umili vso posodo, da se je ni držalo nič mastnega. Šele na veliko noč po sv. maši smo odkopali žegen in zavžili mesno!«

»Še eden najlepših spominov na domače ognjišče mi prihaja na misel. Ta spomin je poln lepe ljubezni.«

»Misl.š na berače in beračice, ki so prihajali v našo hišo, v njej prenočevali, dobili jela in pila in še kaj za malho.«

»Spomnim se na Luko iz Žabelj. Sivo brado je nosil in plešast je bil, a poln šal in dovtipov. Vsak mesec jo je primahal, sedal za ognjišče, najprej zmolil vero, očenaš in zdravomarijo, nato pa povedal vse novice iz dolnje in gornje vipavske doline. Če pa je videl malo sestro, ki se je prikazala v hišo, jo je šaljivo pozdravil: »Lepa deklica, z mano plesala!« Ta Luka je bil navihan! Zmišljal si je sproti pravljice in nagajive zgodbe. Pripovedoval je o Petru Klepcu in Pavlihi, o sv. Petru in Kristusu, o ko-

vaču in smrti, o čevljarju in vragu, o Kurentu in njegovih nešteti h norčijah. Na Manico iz Zemuna se spomnim. Gluhonema je bila, in doma so jo baje silili, da je hodila beračit. Marička iz Krtine je hodila poleti nabirat maline v Zasado in na Farmance. Vselej je prenočila pri nas. Tudi dosti drugih beračev in beračic je prihajalo. Prav natančno se pa spominjam starega bosjaka, ki je v ostri in ledeni zimi prikrevsal ves premražen, s strašnimi ozeblinami na nogah. Cel teden je ostal pri hiši. Dobil je obutev in odšel šele, ko se je vreme zboljšalo. A ne samo berači, tudi drugi so prihajali: Popotni Rezijani, ki so popravljali dežnike, Slovaki, ki so vezali lonce. Prenočevali so pri nas in dobili večerjo in zajtrk za boglonaj. Tudi ciganke so bile hišne »prijateljice«. Te so bile silno nadležne. Še cigani so ob hudi zimi pritisnili pod streho. Cela naselbina je prišla ob hudi zimi v vas, dela konje pod klonice* in se raztresla po hišah. Celih štirinajst dni je ostala ta tropa v vasi. V naši hiši jih je bilo najmanj sedem. Spali so v listju, greli so se pa za ognjiščem, tako da smo se morali mi domači umikati v sobo starega očeta, ki je edina imela franklinovo** peč. Drugo leto jeseni je pa menda ravno ta tolpa napadla pri Koritih očima, ker ni pustil ženskam puliti deteljo, katero je peljal domov. K sreči je ravno tedaj pripeljal vaščan Blažišar mimo voz detelje in pregovoril cigane, da so dali mir. Te ciganske nadloge so dale povod, da so vse vipavske občine sklenile, da bo vsak gospodar plačal globo pet kron, če bo sprejel cigane pod streho. Od tedaj jih ni bilo več v vas.«

»»Hodili so k hiši tudi drugačni gostje. Nanje si najbrže že pozabil. Za Vse svete so prihajali revni otroci kot vahčarji*** in prosili darov. Vsako uro so klicali: »Varujte luč in ogenj!« Okrog Božiča ali sv. Treh kraljev so tudi prihajali koledniki, posedli za ognjišče in peli božične pesmi, kakor ono znano:

»Tam na gmajnici v eni štalci
svetla luč gori.
Devica Marija dete povija
v jasli ga položi.
Sv. Jožek, možek stari
lepo sivo brado ima.
Z nogo pomiglje, dete zazblje,
lepo dete Jezusa.
Prišli so Trije sveti kralji,
vsak iz svoje dežele.

Prinesli so ofra, ofra zadosti.
Jezusu darujejo.
Pride še drugi, prinese spet tudi
Jezusu za ofer dar.
Ti daj petico,
jaz dam mošnjico,
ti boš dal še en tolar.
Ti daj suktnjo,
jaz dam plašč,
da bo Jezus naš tovarš!««

»Da, spomnim se. Tudi Fluc, šaljivi godec s Črnega vrha se je vsako leto dal pripeljati na saneh, ker je imel pohabljene noge in ni mogel hoditi.

* klonica: šupa.

** franklinova peč: iz opeke zidana ozka peč v sobi.

*** vahčar: ubožni otrok, ki o Vseh svetih prosi darov.

Pred pustom je s svojo harmoniko razveseljeval sleherno hišo v vasi. Pel je pa zraven okrogle in tudi tisto znano:

»Sonce sije, dežek gre,
mlinar melje brez vode,
pometa dekla brez metle,
petelin skače brez noge,
mojškra šiva brez igle,
na svetu vse narobe je.«

Tudi ono drugo narodno je zaokrožil:

»Kaj čevljarji delajo?
Delajo tako:
Tam po malo, tam po malo,
pride celo obuvalo!«

Kaj krčmarji delajo?
Delajo tako:
Na mizo vino nosijo,
da fantje krone trosijo!
Kaj cigani delajo?
Delajo tako:
Poleti sekire brusijo,
pozimi kruha prosijo.
Kaj pa moški delajo?
Delajo tako:
V gostilni bum — bum — bum,
doma pa ženi rumpumpum.«

Neke zime ga pa ni bilo več. Zapljučnica ga je pobrala.«

»Res, lepi spomini te vodijo k domačemu ognjišču. Res je bilo ognjišče središče družinskega življenja. A taka ognjišča so imela tudi senčne strani: ob burji se je v hiši silno kadilo, tako da so se vsem solzile oči. In nevarna so bila ta ognjišča za otroke. Koliko nesreč se je godilo! Tudi tvoja sestra Francka se je ponesrečila pri tem ognjišču. Oblekca se ji je vnela, dobila je težke opekline in umrla. Zato smo »hišo« predelali, staro vipavsko ognjišče razdrli ter napravili štedilnik, ki daje prijetno in udobno toploto in pri katerem gospodinja veliko lažje in boljše kuha.«

»Prav ste naredili! Saj je v »hiši« še kljub temu bilo i nadalje to novo ognjišče središče vsega družinskega življenja. Ravnotako je bil ob steni sklednik s skledami, latvicami, šalicami, žličnik z žlicami, kuhalnici, vilicami, domači oltarček s starim razpelom in kipom Brezmadežne, z molekom iz debelih črnih jagod. In še eno veliko dobroto je imela »hiša«: iz vodnjaka napeljan vodovod, največja dobrota za ženski svet, ki je moral popreje nositi iz vodnjaka v vsakem vremenu in ob vsakem času vodo v škafih na glavi. In najvažnejše je ostalo ob novem ognjišču: ostali ste Vi, s svojim zlatim srcem, vedno enako ljubeči, vedno pripravljeni na nove žrtve, na novo delo, molitev in blagoslov!« (Dalje prih.)

Zvezdica:

Modra svilena obleka

V mestu, sredi velikega vrta je samevala vila. Prvo nadstropje je imela v najemu bogata družina. Kadarkoli sem prišla semkaj k moji sorodnici, hišni gospodinjji, sem slišala toliko govoriti, o lepi Magdi, hčerki ediniki te družine. Ona je bila vedno glavni predmet razgovora klepetavih sosed. Osebnost je nisem poznala, dasiravno sem to vedno želela. Če je šla

skozi dvorišče, ali hitela po ulici mimo, le toliko, da sem jo videla za bežen hip, to je bilo vse.

Mnogo let je poteklo od tega časa. Bilo je dva dni pred Silvestrovim. Široka kobanska sedla je pokrival debeli sneg. Mogočne smreke in jelke so se klanjale prav do zemlje. Po cestah je drselo kakor po gladkem parketu. Mraz je bil oster, da je rezal do kosti.

Popoldne je bila vila živahno razgibana. Drugo ozračje je vladalo danes tukaj v pričakovanju silvestrovega večera. Gospodinja, vedno nasmehljana ženska mi je pripovedovala, da ima Magda za jutri večer, novo, drago svileno obleko, ki ji sega do tal. In gospa ji je tožila, da zaradi te obleke Magda že dve noči ni spala. A letos mora biti zopet najlepša, to zahteva njen položaj. Rada sem poslušala to govorjenje, ki se je zdelo meni, otroku samotne pokrajine gozdov, kakor pravljica. Skoraj nesluteno je kalilo v moji duši seme nevoščljivosti.

Drugi dan se je nagibal. Zunaj so se prižigale zvezde, trepetale ko da jih zebe. Po ulicah je bilo nemirno, vsakdo je hitel. Sedela sem v sobi pri peči, mislila na počitek in ugibala, kaj mi prinese Novo leto. Gospodinja je stala ob božičnem drevesu in mi metala kekse v naročje. Nepričakovano nekdo potrka. V sobo stopi Tilčka, mlada študentka, sestrična Magde. Z boječim, tihim glasom pravi, da želi Magda, če bi jih obiskala gospodična, — migne proti meni — »Nocoj igra radio krasne komade, vi še tega gotovo niste slišali.« Gospa pristavi naglo: »O, le pojdi! Boš videla tudi Magdino obleko.« — — —

Krvavordeče se je prelivalo po sobi. Nič nisem razločila, le dolge, temne sence so se mi zdele postave. Glasno je brnel radio.

Takoj vidim, da me vsi poznajo. Bledo kmečko dekle, s svetlimi lasmi in velikimi bolnimi očmi. Magda me povabi na zofo. Prijazno se mi nasmehne. Tako mi ugaja njena lepota, njena svežost in topla beseda. Sedaj razumem: ne obožavajo je zastonj številni njeni častilci, če je tudi v srcu tako dobra kot je v besedi. Mati njena, precej visoka dama, me sprašuje.

»Vi ste daleč doma, s hribov, ste že slišali radio?«

»Ne, gospa, nocoj ga slišim prvič.«

»In morete živeti v tako grozni samoti brez vsake zabave? Kam hočete n. pr. za Silvestrovo?«

Naivna kakor sem bila, sem prišla v veliko zadrego. Pa se oglasi od sosedne mize gospod.

»Povejte nam potem, kaj delate tam zgoraj na nocojšnji večer?«

Oči vseh so se uprle v mene. Zbrala sem se in odgovorila preprosto resnico, ki sem jo hotela malo prej zatajiti.

»Pokadimo in pokropimo dom in molimo. Oče pa potem po sto let stari navadi čuje do dvanajste v molitvi.« Splošen smeh.

Sram me je. Kam naj se denem? Tako hladno se mi je zazdelo nankrat v sobi. Pri srcu me boli.

Magda stoji poleg matere, veselega obraza; dobra volja in sreča je doma v tej družini. Nič več se mi ne zde tople Magdine zelene oči; — nekaj drugega je v njih.

Gospa prekine.

»Kaj ste bili res hudo bolni — na smrt?«

»Da, osem dni sem se borila za življenje. Vsi so obupali, tudi zdravnik, a božja volja je bila druga.«

Magdo to vidno zanima. »Pa ste mislili, da boste umrli! Jaz tega ne bi hotela! Umreti pač ne! Premlada sem še, premalo sem užila življenja!« je vzklikaje govorila kot, da se huduje nad mano, ker si upam kaj takega govoriti.

»In ste poklicali duhovnika?« in gleda kljubovalno v obraz skozi polzaprte oči.

»Seveda, gospodična. Bolna sem bila na smrt,« sem govorila ponovno naglašaje smrt in se nasmehnila.

Magdi se je izvil glasen smeh, da so se ji stresali na ramenih črni kodri. Jaz sem jo prestrašena gledala.

»Kaj se smeješ? Saj to vendar ni nič čudnega« jo kara gospa zaradi lepšega; morda jo je nekoliko tudi sram. Magda izgine in gospa mi razlaga:

»Veste, moja hči je drugače vzgojena: ne hodi v cerkev — sploh ne mara duhovnikov, ona že ve zakaj... in jaz je ne silim. Zabava naj se kolikor hoče, saj mladost mine in drugega ji itak ne morem dati. Kar jaz nisem imela, naj užije ona, da ji nekoč na stara leta ne bo žal. Za cerkev bo imela še pozneje dovolj časa. Vi tega ne razumete,« je hitela komodna mati, ki je še rastla na dobri kmečki grudi, a je usihala v mestni močvari. »Zdaj sem ji kupila novo obleko, boste jo videli, brez nje ne bi mogla nocoj nikamor. Pri nas je to neobhodno potrebno — pri vas tega ni. Čemu na primer bi imeli vi tako obleko?«

Nerodno mi je bilo pri tem pogovoru. Čutila sem zasmeh nas vseh, ki nam ni dano, da bi hodili po gladki, široki cesti skozi življenje.

Na dvorišču zaropoe auto. Magda vzklikne in prihiti iz sobe. Ostrmim. Svila in zlato. Kakor vila iz pravljice!... Črni kodri na tilniku, v očeh pa nemirni biseri. Vstopi mlad, eleganten gospod. Jaz se neopaženo umaknem proti vratom in izginem.

*

Drugo jutro sem klečala v veliki, hladni, tako strahotno prazni cerkvi. Mlad, bled redovnik je z žalostnim glasom pridigal nekam v praznoto. »Sinoči so bila polna zabavišča, nikjer ni bilo najti prostora — danes je Novega leta dan: ulice so kar izumrle, cerkve so prazne... Mladina kje si? Kam plovemo?«

Misli so se mi neprestano prelivale, niso se hotele umiriti. Magdina slika mi ni šla iz spomina.

*

Drugi dan. Zarana zjutraj hitim po mestu, da uredim vse o pravem času. V lekarni nekdo pripoveduje kakor, da se zabava.

»Sinoči se je zgodila nesreča. Zahtevala je žrtev. Na ostrem ovinku je auto zavozil v kamen. Kakor velika sinja ptica je zaplavala Magda preko ceste in obležala s strtimi perutmi. — Ko so jo dvgnili, v njej ni bilo več iskre življenja.« — Magda? Ne morem do besede. Čez čas vprašam: »Odkod je bila?«

Pot iz mesta do vile je dolga v neskončnost. Odganjam strašno slutnjo. Na pol poti me prehiti autofurgon. Sedaj sem vedela gotovo: Magda se vozi svojo zadnjo pot. Misli so se zmedle. Brez cilja so tavale okoli Magde in slike Silvestrovega večera so kot na filmskem platnu brzele mimo moje duše.

Vila je zavita v grobno tišino. Še gospodinja ne govori glasno. Nasmehljaj je izginil. Čez čas mi šepetaje pripoveduje ... Smrt je blizu ...

*

S Tilčko sva drugi dan romali proti pokopališču. Noge so se udirale do gležnjev — jug je omehčal sneg. Ogromni črni oblaki so se kakor gore valili od juga.

Molčali sva. Mislili sva vsaka zase svoje težke misli. Jaz sem se bavila le z Magdo in njenim tako tragičnim koncem. Tilčka je venomer čeb-ljala o veličastnem pogrebu, sprevodu, o raznih društvih, govorih in žalnih koračnicah in vzklíkala:

»Joj, to bo imela krasen pogreb!«

Prebudila sem se iz sanj in dejala kakor sebi: »Kaj ji sedaj vse to pomaga?«

In zopet sva molčali. Ona spredaj. Jaz zadaj. Gospodje v cilindrih so naju srečavali. Dolga vrsta je hodila gledat mrtvo Magdo.

Vse je bilo belo. Tu je bilo nagrmedenega toliko dragocenega cvetja — sredi zime. Beli nageljni, bele vrtnice, bele krizanteme. V sredi Magda — pa v modri svileni obleki S ilvestrovega večera s šopkom kot kri rdečih nagelinov. Za hip sem jo videla na plesišču, ko sprejema šopek — kot kraljica večera. Sedaj leži tu bleda, mirna, a v rokah ni znamenja vstajenja — križa, ne rožnega venca. — Ob strani je stala njena mati in je stokala na glas.

K dolgi vrsti vencev še enega. Na njem č tam: »Plesna šola«. Zajokala sem: »Kaj ji sedaj vse to pomaga?«

Od Silvestrovega večera do pustne nedelje pa nista minila dva meseca.

J. Pajman:

Pogovor z Bogom

Jezušček moj dvanajstletni!

Iz svoje otroške dobe si nam zapustil samo spomn na dvanajsto leto. Še ves Otrok in že ves Gospod učiš v templju, po čigar starodavnih obokih danes odmeva čisto nova goorica in kjer se Ti divijo pismonki vsi očarani o Tvoji visoki učenosti.

In ko vstopi Tvoja božja Mati, imaš zanjo samo tisti hladni odgovor: »Ali nista vedela, da mora biti v tem, kar je mojega Očeta?» Da ni Mat: božja, bi te besede ranile srce žene, ki je noč in dan tavalala po jeruzalemskih ulicah in povsod skrbno povpraševala po Tebi.

In zdaj Te je našla. In Ti kraljevski Otrok, Ti naš Učenik in naš Plačnik, Ti, ki si Sam hotel bti cilj tudi našega iskanja in potovanja, ali nam ne bi hotel to mučno pot vsaj malo olajšati ali skrajšati, kajti na-

še noge ob vsakem koraku krvavé, zakaj svet vedno znova polaga le trnja in bodičevja pod njé. Tudi Tvojo Mamico hočemo poprositi, da nas takrat, ko bo naša noga že omahovala, le še poprime za roko ter nas povede — preko vsega razočaranja — k Tebi, in da Te najdemo s tistim otroškim srcem, s katerim smo že nekoč po Tebi hrepeneli, ko smo še na maternih kolenih listali sveto pismo in se vedno in najraje ustavljali ob tisti Tvoji sliki v templju, tedaj, ko nas je najbolj bolela misel, da si bil morda lačen, ker si se za tri dni izgubil dobri Mamici svoji.

Odpusti, dobri Jezušček, naše čisto človeške misli o — — k r u h u —

F. J.:

TRNJE

Povest

(Nadaljevanje.)

7. februarja.

Danes sva si šle z Lojziko po delavsko knjižico na občino. Nekako neprijetno mi je bilo pri srcu, pa sem si rekla »moram iti!« in sem šla . . .

Na občini je bilo polno ljudi. Posedali so po klopih ob zidu, kadili in ugibal, ali bo vojna ali ne bo. Sin občinskega tajnika, trinajstleten fant, je sedel za pisalnim strojem in razbijal po tipkah ter sestavljal živinske

potne liste. Oče njegov pa je sedel sredi mož s cigaro v roki in razlagal, kako bi on potolkel Nemce in Italjane, če bi bil general. Naju sploh opazili niso. Šele, sva začeli kašljati od smrdljivega tobačnega dima, se je tajnik ozrl po nama.

»No, kaj bi pa vedve radi, deklici?« se je zarežal. »Pa ne, da bi radi tožili za alimente in potrebujeta ubožnega spričevala?«

Seveda se je vsa soba krohotala njegovi slabi šali. Jaz nisem vedela, kaj bi, in sem bila gotovo zelo rdeča, bogve zakaj. Lojzika pa je samo jezno stresla z glavo, se namrdnila in rekla:

»Ne, tega nama ni treba, ker se ogibljeva takšne vrste moških, kot ste vi.«

Zdaj se je vse smejalo staremu tajniku, ki je bil res razvpit kot hud pijanček in ženskar. Smejalo se je tudi sam, četudi nekoliko prisiljeno.

»Kaj pa bi potem radi? Svinj menda tudi ne bosta prodali, ker jih nimata?«

»Delavsko knjižnico bi rada.« je rekla Lojzika.

»Pa ti?« se je obrnil k meni.

»Tudi delavsko knjižico.«

»Kaj vraga!« se je delal začudnega, »odkdaj pa učiteljice potrebujejo delavske knjižice?«

Ljudje v sobi so prisluhnili in meni je bilo hudo nerodno. Lojzika pa je opazila mojo zadrego, in ker ni sama nikoli v zadregi, mu je zabrusila:

»Odkar ne dobe službe. Sicer pa vas nič ne briga. Pustite naju že vendar pri miru, saj niste zato tukaj, da bi norca delali iz ljudi, ki imajo opravka na občini. Če bi jaz bila župan, bi vas bila že davno pognala.« Spet se je vse smejalo. Le tajnik je naredil kisel obraz in dejal:

»Presneto, prava sreča zame, da nosiš krilo in da torej ne boš nikoli župan. Kvečjem kakšna debela gospa županja.«

»No, tudi takrat bi poskrbela, da bi župan prezračil svojo občinsko pisarno.«

Tajnik se je smejal.

»Saj vem, da hočeš imeti zadnjo besedo, ker si pač baba. Pa jo imej! Reči sem hotel le, da ti bodo že še odškrnili kos jezička, Lojzika, če boš imela vedno tako dolgega. Jezik ne pridobiva prijateljev.«

»Vi že veste.« Je imela zadnjo besedo.

Zdelo se mi je ves ta čas, da stojim na žerjavici. Opazila sem, kako so si ljudje pomenljivo prikimovali, ko so čuli, da sem prosila za delavsko knjižico. Slišala sem starega Boltarja, ki je precej gluha, kako je kar skoro na glas sprašal svojega soseda:

»Ali misli iti nadučiteljeva tudi v fabriko...?«

»Kaj še! Ste nori, stric, saj bo vendar učiteljica!« mu je odvrnil sosed. Dobro sem čutila porog v teh besedah. Zbodlo me je, pa kaj sem hotela? Treba je pač prenesti, kar sem si naložila. Boli me samo, da so ljudje tako hudobni, tako škodoželjni, ko jim vendar nisem ničesar storila. Vedno sem dobra z vsakomur, oni pa se tako veselijo moje nesreče.

Kar oddahnila sem si, ko sta bili knjižici izpolnjeni in sva lahko odšli. Ko sva bili zunaj, je rekla Lojzika:

»Lidija, nič se ne meni za to, kaj govorijo ljudje. Pusti jih, naj kar čvekajo, kar hočejo, enkrat bodo že nehali: In prišel bo še čas, ko jih bo tega čvekanja sram, boš že videla. Jaz jih poznam. Zato pa mislim, da je vsakdo bedak, kdor se ozira na to vaško zabavljanje! Jutri dopoldne bova zanesli knjižici ravnatelju v tovarni in se šli predstaviti. Ali naj pridem po tebe?«

»Da, pridi!« sem rekla.

To dekle pa zna res potolažiti človeka. Ko bi bila jaz kakor ona!

8. februarja . . .

Danes zjutraj ob osmih je prišla Lojzika po mene in me počakala, dokler nisem bila oblečena. potem sva skupaj odšli v mesto. Težka pot zame, ampak Lojzika je bila tako dobre volje in razigrana, da je še mene otajala. Koliko dušnega in telesnega zdravja ter dobrote tiči v tej deklici. Zнала bo osrečiti onega, ki jo bo dobil!

Nova tekstilna tovarna je nameščena v grdi stari hiši sredi mesta. Hiša je ogromna in pravijo, da je služila nekdanj, pred sto in več leti, za vojašnico. Ljudje ji še zdaj pravijo »stara kasarna«. Dandanes je vsa natrpna z reveži, ki so jih bili povsod drugod pometali iz stanovanj, z grdim starim pohištvom in z otroki. Temni stari hodniki odmevajo od njih vrišča. Ozko, umazno dvorišče, na katerega še menda nikoli ni posijalo solnce, pa je vse prepleteno od mreže vrvi, na katerih se suši perilo. Prekoračli sva dvorišče in se vzpeli po zatohlih, vlažnih kamenitih stopnicah navzgor. Lojzika je bila že preje enkrat v tovarniški pisarni in se je zdaj skušala spomniti, po katerem izmed nizkih, temnih hodnikov nama je zaviti. Slednjič sva se vendar znašli pred nizkimi vrati, na katerih je visela lepenka z napisom:

Pisarna

Tekstilne tovarne d. d.

Nekako v strahu sem potrkala. Predstavljala sem si, da bom zagledala za veliko pisalno mizo debelega gospoda s cigaro v ustih in z debelimi zlatimi prstani na kratkih, zalitih, mehkih prstih. Tako so bili prikazani vsi tovarniški ravnatelji v vseh povestih, ki sem jih bila doslej prebrala. Njegove majhne, pod nizkim čelom skrite oči se bodo zapile v naju, toda ko bo videl, da ima pred seboj dekleta, bo postal osladno, vsiljivo vljuden in nazadnje nesramen, tako da bova morali kar naglo oditi iz pisarne. Tako so se vedno končavali v povestih pogovori med debelimi ravnatelji in njihovimi delavkami po tovarniških pisarnah.

Toda ko sva vstopili, Lojzika naprej, sem bila kar začudena. Soba je bila majhna in temna, z enim samim oknom, ki je gledalo na dvorišče, tako da je vladal notri skoro polmrak. Oprava je bila stara in neokusna, samo pisalna miza v sredi je bila resnično velika. Za njo pa je sedel dolg,

suh človek z ostrim, sivim obrazom in boleznimi potezami ter naju molče gledal.

»Prinesli sva delavski knjižici,« je rekla Lojzika.

Molče je stegnil roko po nji in ju pregledal.

»Dobro je,« je rekel nazadnje in spravil knjižici v predal in jutri ob petih zjutraj morata biti tukaj, ker spadata k prvi partiji. Z Bogom!«

Jaz sem se obrnila k vratom, toda Lojzika je še ostala.

»Koliko bo plače, prosim?« je vprašala pogumno. Ravnatelj se je začudil.

»Plače? O tej še ne morem zdaj govoriti, to je vendar jasno. Prve tri tedne ne dobite plače, ker se vsa plača odtegne za delavsko zavarovanje in tako dalje. Pa tudi s stroji še ne znata ravnati, tega se morata šele naučiti. Prvo plačo bosta torej prejeli po treh tednih.«

»Koliko?« je vprašala Lojzika.

»To je od vas odvisno,« je odvrnil ravnatelj. »Toliko, kolikor boste zaslužili z delom. Lahko mnogo, lahko pa tudi malo. To je vse odvisno od storjenega dela. No, na svidenje jutri ob petih!« In že je bil spet zatopljen v papirje pred seboj.

Nekoliko zmedeni sva obstali na ulici pred staro kasarno.

»Tri tedne je mnogo časa,« je menila Lojzika.

Jaz sem molčala.

»No, naj bo, če je že povsod tako,« je rekla Lojzika. »Ampak ugaja mi pa tale ravnatelj nič kaj posebno. Pa tebi, Lidija?«

»Tudi ne.«

Seveda, saj mi to vse skupaj ne ugaja, da sem postala tovarniška delavka, namesto učiteljica. Pa kako naj si pomagam?

9. februarja ...

Že ob pol štirih sem morala vstati. Tiho, da bi ne zbudila očeta in mačehe v sosednji sobi, sem zakurila v štedilniku in si naglo skuhala kave. Izpla sem je skodelico, drugo sem nalila v kanglico, da bi jo imela za južino. Zraven še kos kruha, z maslom namazan. Komaj sem bila gotova, je že potrkala na okno Lojzika in je bilo treba iti.

Zunaj je bila še trda tema in hud mraz. Sneg je škripal pod nogami in nekje daleč je piskal jutranji vlak. Došli sva še nekaj drugih žen in deklet, ki so se tudi prijavile. Naglo smo hodile, da bi se ogrele, toda vrata naše tovarne so bila še zaprta in precej časa smo morale z drugimi delavkami vred, ki so tudi prezgodaj prišle, čakati na mrzlem, kamenitem hodniku. Bilo je tudi nekaj moških, ki so bili že izučeni tkalci, toda le malo jih je bilo v primeri z nami. Vseh se nas je nabralo nazadnje okoli štirideset, štela jih nisem. Šele dve ali tri minute pred peto so nam odprli. Takoj nato smo začeli z delom.

Nas, ki še nismo znale ravnati s stroji, ki pa so že precej obrabljeni in stari, so pridelili k izučnim delavkam. Star Nemeč, obratovodja, pa nam je kazal, kako moramo delati. Zaenkrat sem dobila samo en stroj, pa

še s tem imam preveč opravka, ker je star in se vsak trenotek pokvari, jaz pa sem tako strašno nerodna in nevajena dela . . . Poleg mene dela debela Nemka, ki se je že v mariborskih tovarnah izučila. Od te se moram učiti. Neprestano pripoveduje v popačeni slovenščini precej mastne šale in se jim sama najbolj smeji. Zoprno mi je, pa tega ji ne pokažem. Kličejo jo za »Frau Anna«. Med odmorom mi je pripovedovala ena izmed deklet, da živi »Frau Anna« poleg nekega brezposelnika, ki ravna zelo surovo z njo, jo celo pretepa ter ji zlepa in zgrda izvablja denar . . . Čudna ženska! Zrak v naši delavnici je strašen, drugod po drugih sobah pa tudi ni nič bolje. Od začetka sem mislila, da bom morala omedleti, da bom izgubila zavest in se zgrudila, toda potem sem se na ta zrak navadila, to se pravi, nisem več mislila na to, da je škodljiv . . . Da se človek nanj ne more navaditi, pričajo blede, upadli obrazi delavk, ki že dalje časa delajo po tovarnah. Nekatero so že prebrodile skoro vse mariborske in okoliške tekstilne tovarne. Zdaj pa so prišle sem, ker je tam zmanjkalo dela zanje.

V pavzi smo pojedle, kar smo prinesle s seboj. Nekatero niso imele ničesar. Sedle so proč od nas in zbijale šale ter se smejale . . . Pa vem, da jim ni bilo do šal. Srce mi ni dalo, da bi sama pojedla svojo malico in sem ponudila kruh eni izmed deklet. Toda ni hotela vzeti. »Nisem lačna!« je rekla nekoliko ponosno. Bojim se, da sem jo celo užalila . . .

Delale smo do enih. Domov sem se vrnila čisto izčrpana. Ljudje so gledali za nami, ko smo šle skozi vas . . . me »fabriške«. Naj gledajo!

10. februarja . .

»Ali je prijetno v tovarni?« me je vprašala danes mačeha, ko sem se vrnila domov. Oče je slišal in zarjul: »Pusti jo pri miru, ti . . . ti . . .!«

»Kaj pa ji hočem?« je bila mačeha užaljena.

»Ne zbadaj je, tega ne dovolim!« je pribil.

Zelo sem mu hvaležna .

11. februarja . . .

Danes pa sem vendar omedlela v tovarni. Kar nenadoma se mi je stemnilo pred očmi in sem omahnila. Nekaj deklet je priskočilo in me dvignilo, Lojzika pa je stekla po vodo in mi močila čelo . . . Strašno sram me je bilo, da se je ravno meni kaj takega pripetilo. Stari Nemec, obratovodja, se je nazadnje prikazal in nagnal dekleta k strojem, meni pa je dejal, naj grem domov. Pa nisem hotela. Stisnila sem zobe in znova stopila k stroju. Kaj takega se ne sme več zgoditi, paziti moram.

Zdaj me gotovo vse smatrajo za mehkužno stvarco, ki ni ničesar hudega vajena in ni za nobeno rabo . . .

15. februarja . . .

Ta teden delamo od enih do devetih zvečer. To je zaradi tega bolje, ker mi ni treba tako zgodaj vstajati.

Zdaj sem se že precej navadila. Zdi se mi, da sem že več tednov v tovarni. Omedlela nisem več, dasi včasih nisem bila daleč od tega . . .

16. februarja . . .

Danes se je zgrudila Lojzika. Čisto nenadoma. In ona je vendar tako krepka in vajena dela. Zrak pa je res strašen. Nobene ventilacije ni, prah se dviga v oblakih, okna pa so čisto majhna. »Frau Anna« se je razburila in dejala, da je to gola svinjarija, da je treba javiti policiji in da je sploh čudno, da je bila tovarna dovoljena. Ona je delala že marsikje, pa kaj podobnega še ni videla. Ko pa se je prikazal obratovodja, je umolknila.

»Kaj pa je?« je zagodrnjal.

»Nič!« je rekla . . .

(Dalje prih.)

Mira Toff Hibšer:

Dva svetova

Po mestu valovi pestro življenje,
in v cestni hrup zajeti so ljudje:
vse vprek hitijo v srečo in gorje.

Glej, mnogi jasen smoter pred seboj
imajo, ko gredo vedri na delo.
Saj kruh jim daje samozavest smelo.

Domov hite, ko delo je končano.
Na mizi jed dišeča se kadi,
in zadovoljni so: da le skrbi
teka ne kvarijo in misel zbrano.

Bedni brezposelni, telesa suha
pred lakoto nemirno begajo,
in roke jim po kljukah segajo,
v borbi za obstanek, za kos kruha.

Kdo kriv je, da glad morajo trpeti? —
saj zemja je za vse dovolj bogata, —
a njim odmaknjena je zarja zlata,
v obupni bedi morajo živeti.

Pravica klone pod bičem nasilja . . .
Moj Bog, daj zgani srca bogatinov,
Moj Bog, daj zgani srca bogatinov
da čuli bi glas Tvojih opominov,
in dali bi od svojega obilja!

Drf:

Dekliška Katoliška akcija

Skrivnost uspeha mladinskih gibanj

Že smo na tem mestu spregovorili o nekaterih dekliških gibanjih kat. akcije v zapadnoevropskih deželah in še bomo.

Za novo leto, ki bodi tudi za dekleta kat. akcije bogato delo novega in mogočnega apostolskega dela, pa skušajmo prodreti v globino teh gibanj in odkrijmo, kje črpajo mladi fantje in dekleta vseh stanov moč za svoje zmagovite pohode v novi čas. Večina sedanjih mladinskih gibanj je izšlo in se je učilo pri največjem in najstarejšem izmed njih, pri žosizmu, t. j. mladem delavskem gibanju. Zato nam bodo zgledi iz tega gibanja krščanske mladine dali zadosten odgovor na zgornje vprašanje.

Ko so mlade delavke pred leti priredile romanje v Rim, niso imele dovolj sredstev. Da bi si jih preskrbele, so se nekatere družine odrekle vinu (v Franciji ga sicer redno pijejo pri obedu), zaročenka se je odrekla zaročnemu prstanu, daleč so hodile peš v tovarno, da so si prihranile denar in podobno.

L. 1937 so imeli mladi delavci in delavke svoj jubilejni kongres v Parizu. Da bi mogli vsi žosisti na kongres, je žosist v Parizu prispeval za kongres ravno toliko kot tisti, ki je bil oddaljen od Pariza 20 ur z brzovlakom. Za kongres je bilo polno tihih žrtev. »Obljubljam: od danes naprej bom čist.« »Obljubljam: trudila se bom za veliko ljubeznivost do vseh.« »Obljubljam: do kongresa ne bom nikdar kadil.« »Obljubljam, da do kongresa ne bom šla nikdar na ples.« Dve žosistinjii v zdravilišču visoko v hriboh, kamor pride pošta redko, obljubita, da bosta vedno počakali eno uro, predno bosta odprli pismo. Bolan žosist izjavlja: rad bi šel na kongres. Če pa ne bom mogel, vse žrtvujem za njegov uspeh.

Ustanovitelj žosizma, duhovnik Cardijn pripoveduje:

Mlad jetičen žosist je ležal doma. Upal je, da bo šel na kongres in to upanje ga je poživiljalo. Polagoma pa so mu moči pojemale. Daroval jih je v žrtev za kongres. Prosil je starše, da so mu kupili radio, da bi vsaj oddaleč sledil svečanostim. Toda ne bi bil žosist, če ne bi mislil na to, da bo druge pridobil. Oče mu je moral obljubiti, da bo pripeljal tedaj ob njegovo postelj vse sosedne delavske družine, ki bodo hotele poslušati. Moči so še bolj pojemale. Čutil je, da se mu bliža konec. Vendar je še upal, da bo kongres poslušal na zemlji.

Kongres je bil v nedeljo. V petek ni več upal. Poklical je starše, ki so mu obljubili, da bodo v nedeljo, četudi bo tačas umrl, odprli radio in poklicali sosede. Res je umrl v noči od sobote na nedeljo. In v nedeljo so v njegovi sobi, ob njegovi postelji, po stopnicah v vseh delih hiše stali povabljeni sosedje, imeli svoj pogled uprt vanj, ki je zaspal v miru, in poslu-

šali ves dan kongres delavske mladine iz Belgije in drugod, ki je obljubala, da se popolnoma izroči Kristusu in mu pridobi tudi druge . . .

In kongres 1937 v Parizu je na takih žrtvah moral nad vse sijajno uspeti. 85.000 mladih delavcev in delavk je prišlo, vsa Cerkev se jih je razveselila.

Za podobno lep kongres l. 1935 v Bruslju je darovalo svoje življenje Bogu 40 mladih žosistov . . .

Skrivnost uspehov je torej v žrtvah in veliki ljubezni do Jezusa. Kako ga ljubijo! Svojega »starejšega tovariša« ga imenujejo. Za vse se njemu zapajajo, prosijo ga za druge.

»Zaročenca imam, ki je pri vojakih«, pripoveduje žosistinja. »Kadar pride domov in ga spremljam nazaj na kolodvor, mi je vedno tako težko. Tedaj rečem: Kristus, to žrtev darujem Tebi za žosizem.« Druga: »Šla sem prodajat naš list. Prvič je bilo to in bala sem. Prišla sem k neki gospej. Nisem vedela, kaj naj rečem. Spodaj pri vratih sem prosila Kristusa, naj mi pomaga najti prave besede. Šla sem po stopnicah in še vedno nisem vedela, kako naj govorim. Pred vrati — še nisem znala. Odprla sem vrata. Gospa je bila tam . . . In našla sem besede . . . Čudno, zdelo se mi je, da nekdo drugi govori iz mene . . .«

Duhovnik je vprašal žosista: »Koliko časa je na dan, ko ne misliš na Kristusa?« Odgovor: »Včasih je pet minut . . .« V žosizmu sicer ni vse tako popolno.« Toda drugi se bojujejo zoper nečistost, zoper samoljubje itd. Trudijo se za neprestano tesnejšo zvezo z Bogom. Včasih med delom ves čas molijo. Žosistinja pripoveduje: Moja mala tovarišica, pri delu je komunistka. Ako vidi, da molčim vpraša: Moliš? Pa ne bom zdaj govorila. Povedala Ti bom, ko končaš.«

Žosisti molijo, da. Oni se bojujejo, da. Toda žosisti pred vsem ljubijo. Najraje imajo najbolj zapeljane — komuniste. Oni sovražijo, v odgovor so ljubljeni in premagani. »Naši bratje komunisti« jim pravijo. Seveda za žrtve te ljubezni ve navadno samo Bog.

V neki tekstilni tovarni, kjer je bilo že več žosistinj, sklenejo, da bodo na Veliki petek ob 3. uri popoldne ustavile stroje in ta trenutek v molku počastile Odrešenika. In res. Ob 3. uri v molku nepremično darujejo Bogu svoje počesčenje. Iz več kotov delavnice dežujejo nanje tuljave z drugih strani zasmeh. Nič zato. Ko so svojo molitev končale, delajo mirno naprej, naprej.

Letos na Vel. petek. V večjem podjetju pove mala 16 letna žosistinja, da bo ob 3. uri molčala in molila. Pa ji pove uradništvo v zasmehu. »To bi veljalo samo, če prideš sredo naše pisarne pokleknit«. Ura je tri. Vrata pisarne se odpro. Mala poklekne sredi sobe, se prekriža in moli. Nekdo se oglasi: Saj je nora. Nihče ne odgovori. Možje tiho čakajo, da vstane . . . In kaj se godilo v njihovih srcih. . . .

Žosist živi samo Bogu in za druge. Če vprašate na novo pridobljene, kako so prišli v žosizem, odgovorijo: s prijateljstvom so nas pridobili. Poslušajmo!

»Ko sem prišel, sem mislil, da me bodo pustili in se nihče zame ne bo zmenil, kot je pri društvih običajno. Toda ne. Takoj so se ljubeznivo zbrali okrog mene.«

Druga: »Dobila sem povabilo. Vedela sem, da bo tam voditeljica. Mislila sem, da bo kot na prestolu. Toda ne. S smehljajem me je sprejela. Bila je kot me druge. In četudi se nismo še nikoli videle, smo kot sestre — kakor bi se že dolgo poznale. S kakim veseljem žrtvujejo denarno pomoč za druge članice svojega gibanja, četudi jih ne poznajo ne po imenu, ne po obrazu.

Neka voditeljica se je pripravljala za zakon. Toda kot voditeljica je morala dajati drugim zgled. In četudi je bila ljubezen vsa čista, je sklenila, da se bosta z zaročencem vedno in samo po dnevu videla, celo na ulici se ne bosta pozdravila, samo da rešuje druge...

Vse za druge. Ena je celo skrbno vprašala, če sme prejeti sv. obhajilo za neko svojo važno zadevo, češ da ne ve, če je prav, ker ni za druge.

To so skrivnosti mladega gibanja in njegovih organov: Zveza z Bogom, žrtev, ljubezen do bližnjega in posebno do svojega gibanja, v katerem vidijo rešitev svoje in drugih duše...

Elda Piščanec:

Nekaj o moderni umetnosti

Živimo v dobi, ko se nam prikazuje umetnost v nekoliko neenotnem značaju. Časi so nemirni, razni narodi se pogajajo za svetovni mir, po mestih se skrivata lakota in gonja po zaposlitvi, po deželi pa ugonablajo slabe letine in neurja kmečko blagostanje. Zato bi človek pričakoval, da bi morale propadati tudi umetniško gibanje. Toda ni še dolgo tega, ko si je umetnost ustvarila nova pota, po katerih hodi hote ali nevede vsa sedanja naša generacija. Ob koncu preteklega stoletja se je razvil zlasti v slikarstvu slog, ki ga doslej še ni bilo in ki prekvaša vso sedanjo umetnost.

Začetki njegovega gibanja so nastali v Franciji pod nazivom: impresionizem. Impresionisti so zajeli barvo in celotne barvne vtise v prosti naravi, kjer so barve najfinejše ter so vpodabljali te barvne tone do najlepše in najpopolnejše stopnje. Njihova umetnost je torej naraven, toda vzvišen pojav. Novo odkritje je bilo tako obsežno, da so nastajali iz njegovih naukov mnogi drugi načini, novi izumi. Tako je n. pr. kubizem delil barvne ploskve impresionistov ter poudarjal še nekaj drugih njegovih naukov, surrealizem je združil več načinov v svojo celoto, itd. Impresionizem ter drugi slogi modernega časa so enako zajeli tudi kiparsko umetnost, vendar omogoča prikladnejša oblika slik slikarstvu večjo možnost razmaha v barvah in linijah.

Likovna umetnost, ki obsega stavbarstvo, kiparstvo in slikarstvo, je bila vselej združena po istem slogu, obenem je pa tudi združena z istodobno literaturo in vedo. Zelo jasno vidimo to zlasti v naših podeželskih cerkvah baročnega značaja, ki so nastale v zadnjih preteklih stoletjih. Baročne so oltarne slike, baročni so lesení svetniki v barvanih ali zlatih oblekah na baročnih oblakih, baročna je vsa cerkvena stavba z oblikami zvonika vred. Pri drugih narodih najdemo enotnost sloga predvsem iz časov renesanse v Italiji, zlasti v Firenci in Rimu. Renesnančno gibanje pa izhaja zopet iz literarnega in iz napredujoče splošne znanosti, ki zajema iz znanosti nekdanjih narodov, Grkov in drugih. Tudi gotski slog severnih narodov se ujema z visokimi, kvišku stremečimi stavbami, z vitko, v višine podaljšano skulpturo, ter s slikami in freskami, ki dihajo isto pobožno razpoloženje, ki so pa v izdelavi včasih celo neokretne, ker poudarjajo zgolj duhovnost in religioznost.

Stavbarstvo je zavzemalo v umetnostni zgodovini vselej vodilno mesto. Zamisel stavbe že rodi potrebo po lepoti in okrasitvi iste. Po slogu stavbe se ravnata kiparstvo in slikarstvo, ki sta s stavbo združena v enoto.

Moderni čas pa čimdalje bolj izpodriva svoja zaveznika ter ju dela samostojna. S tehničnim napredkom postaja stavbarstvo umetnostna enota, v katero poljubno prinašamo druge umetnine, ki so tudi nastale samostojno, neglede na arhitekturo ali na prostore, kamor jih bo slučaj nanesel. Temu nazoru in načinu današnjih dni ni krivo pomanjkanje strokovnih slikarjev, ampak preprostejša vpeljava običajnega patroniranja notranjosti hiš, stensko slikarstvo pa nadomestujejo slike v okvirjih. Moderna stavba dobiva z napredujočo tehniko nove oblike. Vodilna misel pri stavbarstvu je predvsem izkoriščanje prostorov. Često že najdemo nove navadne zgradbe ali celo palače brez vsakih okraskov; njih namen je le v tem, da suhoparno ustrezajo vsakdanjim življenjskim potrebam. Okras stavbe in posameznih stanovanj leži pretežno v onih udobnostih tehnično-iznajdbenega značaja, ki jih je prejšnje stoletje komaj poznalo. Toda napredovanje tehniške vede ne vodi umetnosti v propast; umetniško gibanje se razvija čim dalje močneje in mogočneje v nove smeri ter dobiva nove potrebe in zahteve. Zaradi priročnosti sedanjih slik in olajšanih možnosti njihovega transporta, izgubljajo umetnine čim dalje bolj svoje tipične, narodne lastnosti. Ako hodimo po internacionalnih razstavah, spoznamo, da druží skoro vse umetnike sosednjih narodov enako stremljenje. S tehničnim napredkom sedanjega časa smo si čim dalje sorodnejši z dalnjim zahodom in severom. V evropske dežele prihajajo tudi izvenevropski učenci v šole likovne umetnosti. Učenci starih mojstrov so dobivali svoj uk samo v ateljejih. Tudi razstav niso prirejali kakor jih prirejamo danes. Prvotno so bile slike in kipi enota s stavbo. Cerkve in palače so bile okrašene s freskami in mozaiki ali z raznimi frizi v kameniti plastiki. Take okraske so se umislili tudi nekateri hišni lastniki. Pozneje so imeli po cerkvah in drugje slike na lesu v novih tehnikah starih mojstrov, v renesančni dobi pa so začeli slikati z oljnatimi barvami ter na platno. V onih časih so bile razlike in načini upodabljanja umetnosti pri severnih ali

južnih prebivalcih Evrope zelo velike, še večje pa pri izvenevropskih plemenih.

Slog, ki je nastal v kaki deželi ter v onih časih zaradi silnosti prevzel vodilno vlogo po daljnem svetu, se je močno razlikoval od sloga drugih narodov. Kljub enotnemu slogu je vsak narod imel svoja svojstva, po katerih se je ločil od drugih.

Moderna umetnost pa združuje misli in sloge različnih narodov, obenem pa deli in osamosvaja različne panoge likovne umetnosti ter rodi v slikarstvu pogosto menjavanje slogov.

Marija Brenčič:

Sama v vrtu je ostala ...

Prvič si roko podal —
mar si znal,
da se plamen je svetel
v srcu vžgal?

Drugič si podal roko
za slovo —
Mar si slutil, kak težko
je bilo?

Daleč, daleč prek dobrav
in planjav
s tabo moja gre ljubav:
»Bodi zdrav!«

Deklica glavo poveša ...

Ko sijal bo mesec zlat
prvikrat
pridi prek cvetočih trat
vasovat.

Ne! ne hodi! — Le nočém
izpovem
— tebi ne! — zakaj ne smem
v tvoj objem.

Nočém, da ti zatemni
blesk oči
tista bol, ki mi greni
mlade dni.

Kito cvetja mu je dala ...

Preko hribov in ravnin
za spomin
pošljem iz naših ti dolin
lep rubin.

Ta rubin je nagelj rdeč,
ves dehteč;
za veseli god želeč
tisoč sreč.

Nagelj te v naš lepi kraj
vabi naj:
Daj, povrni se nazaj
v tihi raj!

Nekaj nje srce pogreša ...

Tiha in ponižana
grička dva
se boječe vzpenjata
do neba.

Grička dva sta — se mi zdi —
jaz in ti:
čez prepad, ki vmes grozi
ni brvi,

ni poti in ne steze —
vendar te
kliče duša in srce:
»Vrni se!«

DEKLICA NA TUJE GRE...

M. Frančiška, B. A., piše:

Na Svečnico 193...

Raz slamnatih streh vise sveče. Kristalnosjajne bleste v dan, ki rahlo, prav rahlo diši po pomladi. Jug komaj zaznavajoče drhti preko pokrajine. Čisto visoko v zraku je še, le v redkih trenutkih zalvalovi v nižine, zavesla preko golega vejevja za vasjo in se zasanjano poigra z zlatimi lasmi mlade deklice. V farni cerkvi sv. Nikolaja pojo zvonovi... Svečnica...

Dolgo je od tistih dob, ko sem jih poslušala. Vrsta let je vmes in moja povest teče brez prestanka. Kakor roman. Piše ga življenje in neredko se zgodi, da ostro konico peresa pomoči v mojo kri... In takrat je povest najlepša, najsočnejša, najbogatejša. A o tem vam ne bom pisala. Samo nekaj malega. Skoraj brezpomembnega, bi človek dejal, a vendar ni tako. Boste videli.

Ne vem, če je še kje na svetu lepše, kot pri nas doma. A dolgo že me ni bilo tam; po tujini se klatim in hrepenim... Vedno in vedno mi je pred očmi samo ena slika: vrsta jagnjedov za našim skednjem: prvi najmanjši, potem višji, višji in najvišji. Kakor strune na harfi, in za njimi pokrajina, da bi je čudovitejša ne mogel zamisliti noben slikar! Če v duhu gledam vanjo, mi je, da bi od silnega hrepenenja umrla. Slišim, kako nekaj vesla preko stasitih jagnjedov, kakor bi lok drsel preko strun... In se zbudim... Tujina, mrzla, brezčutna tujina...

Nekoč sem tavalala po tujem mestu. Zazirala sem se v izložbe brez namena. Nenadoma pa sem vzhičena obstala: v eni izmed njih je visela čudovita slika, delo neznanega umetnika: moja pokrajina, prav taka, kakršna se razprostira doma za našimi jagnjedi... A to še ni bilo vse. Po stezi sredi nje je stopalo Dete... Pa kakšno Dete! O, da ste ga vi videli! Stala sem pred tisto sliko in jokala... Ljudje so hodili mimo mene, a jaz nisem videla nikogar. Ko lešniki debele solze so kapale iz mojih oči na pločnik. Zrla sem zamaknjena v svetlo glavico, nad katero so v

krogu, visoko v sinjini jutranjega neba frfotali golobi. In eden izmed njih je nosil v kljunu bodečo trnjevo krono... Prvi je bil, tik nad Njegovo ožarjeno glavico, in jaz sem imela strahotem občutek, da jo bo zdaj spustil nad Otrokovo božansko čelo... Ono pa se je smehljalno z razpetimi ročicami in za Njim se je risal v jutranji svetlobi v nedogled raztegnjen križ... Dete, ubogo Dete! — Tisto sliko sem hotela dobiti za vsako ceno. A kako? Pare nisem imela v žepu, a drugo jutro sem morala odpotovati...

Tako se je zgodilo, da je od tistega dne preteklo pet let. Potem sem se nekega dne vrnila, da poiščem sliko in jo kupim. Pa je nisem mogla najti. Mračiti se je že jelo in vedela sem, da bo moje iskanje zaman. Fasade palač so strmele vame, ko nedosegljivo dostojanstvo nakičenih dam. Ulice so bile trde, mrzle in brezčutne. Za visokimi okni sem slutila toploto in ugodje, vonj cvetja južnih zemlja in vonj parfuma. Vsako stanovanje ima svojo posebno toploto. Moje, sem si mislila, jo bo imelo šele takrat, ko bom našla sliko...

Po strehah in stolpih tujeverskih svetišč so posedali golobi. Frfotali so eden k drugemu in grulili. Zdaj pa zdaj je zafrfotalo mimo mene in v hipih sem ujela v svoj pogled žar dveh očesc, ki so zastrmele vame ko otroške dušice. — Nenadoma sem obstala pred enim izmed svetišč. Vrata so bila nastežaj odprta. Črna praznina je zijala vame, korak sam je hotel notri. Nisem imela moči upirati se in sem šla. Sredi svetišča je stal svečenik v beli halji... Obstala sem za vrati. Molč je bil skrivnosten, a tegobna praznina in hlad... V srcu me je zazebló. Ne trohice živega ognja ni bilo nikjer, le duhovnik v beli halji je stal negibno ob obredni mizi, kakor marmornata soha neznanega svetnika, bogve katere vere. Imela sem občutek, kakor da sem nenadoma neke umrla in se znašla na samotnem kraju v onostranstvu... Tak mora biti kraj, kjer bodo nekrščene otroške dušice živele večno življenje. Ne živele, hirale in nikdar izhirale. Bog moj, prizanesi jim!... V to tegobno praznino in hlad sta nenadoma zrastle še

dve postavi: dva mladeniča ob strani svečenika, ki je do tega trenutka stal negibno ko sfinga. Čakal je... Dve sveči sta zagoreli. Duhovnik je čital, čital... Mlad fant je stal pred njim in jaz nisem mogla razumeti, kaj naj bi to bilo. Nenadoma pa se je v svitu sveč zablestel curek vode... Krst. V meni je vstala slutnja. Nisem se mogla otresti neke misli. Zavedla sem se, da sem imela na glavi belo ruto, zavezano po slovensko, in da me bodo spoznali... Imela sem občutek, da bi spričo onega slovenskega trenutka ne smela stati tamkaj na onem prostoru. Toda vseeno sem stopila naprej...

»Vi ste krstili?«

Duhovnik v beli halji me je ostro pogledal. Toda moj resni obraz ga je zadržal in bil je vljuden.

»Da, prekrstil. Bil je katolik...«

Slutnja je bila prava... Pogledala sem fanta, ki je še vedno stal ob obredni mizi. Lep je bil in jaz nisem mogla molčati.

»Ali je bilo to potrebno?« Glas se mi je tresel ko struna.

»Saj je vseeno. Povsod je isti Bog...« Svečenikov glas je bil nestrpen.

»Vseeno... če bi bilo vseeno, bi bila prekrstitev popolnoma odveč. Veste to?«

Bila sem vsiljiva. To ni ugajalo; zadel me je oster, karajoč pogled. Razumela sem in znala sem biti tudi vljudna. Oddaljila sem se... A vendar, fant dragi, ne uideš mi! Moral boš na ulico skozi ista vrata... Tedaj pa sem zrasla pred njim kakor sodnik. Saj nisem hotela tega. Bog mi je pričal, a fant se je kar sam skušil.

»Tudi ti misliš, da je vseeno?«

»Mislim...«

Nič ni bilo gotovega.

»Oprosti, ti ne misliš nič. — Ali si že kdaj mislil, zakaj letijo lastavice po zimi na jug? ... — Oh, mene je kar zabelo, ko sem stopila v to mrko in mrtvo svetišče. Mrtvo... Ni trohice živega ognja nikjer. Vseeno je človeku, ali gleda naprej ali nazaj. Veruj mi, meni so bila ljubša vrata, skozi katera je v mračino sijal dan in jasnina neba.«

V tistem trenutku se je zgodilo, da me je prvič pogledal s svojimi ko morje modrimi očmi... Spominjale so me tako zelo na nekaj: na cvetje ob potu, ki ni nikdar okusilo dobrote vrtnarjeve roke, in

se je z njim poigral veter kakorkoli je hotel... Mislim, da sem videla prav. Ubožec! Nikdar ni občutil topline živega ognja... Shiral bo, kakor shira lastavica z otopelimi čuti, ker ji ni dano, da bi čutila kakor čutijo sovrstnice in si poiskala sonca...

Zdajci pa je tiho in proseče izjavil:

»Ljubim deklico... Nisem mogel drugače...«

Videla sem, kako mu je solza zaplavala v očesu in kako je stisnil ustne... Izpoved je bila težka. O, pa saj je nisem hotela jaz, ne tega pa res ne, da bi mi razkrival svoje srčne bolečine, meni tujki... Tudi nisem hotela, da bi ga gledala stati pred seboj takole brez moči. Temu res nisem bila kriva jaz. Vedela pa sem po vsem tem vse: ljubi deklico tuje vere. Našel je toplino in vse drugo mu je vseeno... V njegovi rodni cerkvi pa gori večna luč pred tabernakeljem tudi zanj, in v svitu večerne zarje, ki je lila skozi okna v uri njegovega odposlaništva, je morda zatrepetala še močnejše, morda je celo ugasnila... Kdo more videti v božje načrte!? Tedaj sem vzela v roke še zadnje orožje. Zazdelo sem se sebi ko rabelj, trda in brezcutna. Zrasla sem vdruogo pred njim in zabodla trn:

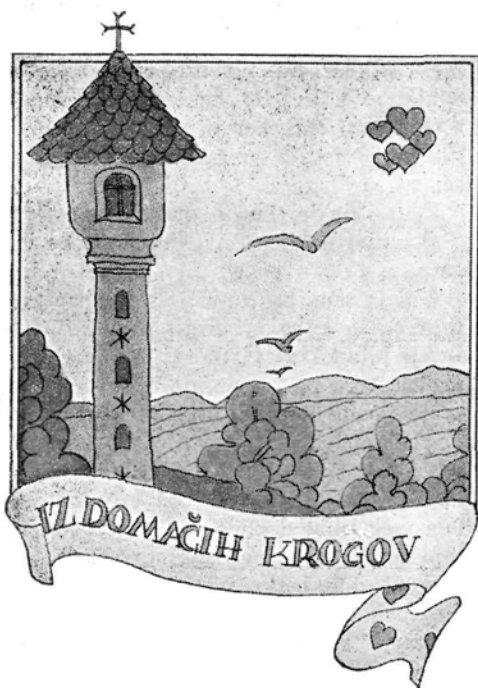
»Mati pa morda čaka doma in joče... Že dolgo ji ni pisal sin, v tujini molči ko grob...«

»Mati...!!«

Skušil se je do zemlje in videla sem, kako se je z zadnjo močjo obrnil od mene in odtaval skozi alejo, po trdih in mrzlih ulicah, razdvojen in strt...

Dete nebeško, odpusti! Morda sem bila rabelj namesto apostola... Glej, iskala sem tisto sliko, mrtvo naslikano sliko... O, jaz nespametnica! Zakaj, ko pa Te nosim v najgloblji globini same sebe, v slednjem dihu... Tako toplo mi je s Teboj, moja sreča je skoro brezmejna! Blagoslovi besede, ki sem jih govorila sinjeokemu mladeniču, da bi rodile, da bi rodile... Da bi spoznal, da bi občutil in bi se vrnil...

Stala sem nepremično in tedaj je stopil svečenik iz svetišča. Odložil je bil belo haljo. Njegova temna postava se mi je zdela mrka in mrzla, brez topline, kakor svetišče, ki ga je zapiral in zapuščal...

Iz Stankinega dnevnika

V ROSNIH JUTRIH

Ti, večna luč, ki v svojem tihem delu počitka ne poznaš in ne noči, s plamenom žarnim ti Gospodu pravi, kako po njem mi duša hrepeni! Še ena noč in ljubi Jezus pride z njim sreča milost, mir in blagoslov... Še ena noč in dasi vsa nevredna, presrečna živ ciborij bom njegov.

(M. Elizabeta)

Da, tisto majsko jutro! 11. maj. Če bi bila ta dan nabrala vse rosne bisere, ki jih je imelo to jutro, zate Jezus ne bi bilo dosti. Če bi se ptičkov zbor zbral po vseh naših temnih logih in gajih in izlil iz grl nežne melodije, vse to je zate — nič. Tudi, če bi Ti dala vse cvetje, vse brstenje, kar ga hrani prelesten maj, tudi to Te ne zadovolji... Ti si hotel nekaj, še nekaj dražjega od rubina, hotel si mene — mojo dušo. Dobro vem, da nisem imela ne bele obleke in ne pajčolana. Kmalu po vojni je bilo, zato ni bilo misliti na to. A bila je pa zato moja dušica vse bolj bela kot sneg na očaku Triglavu.

Prijatelj otrok me je vzel čimbližje k

sebi ter mi dahnil svoj — poljub. Ah, kako je bil sladek tisti prvi Njegov poljub! Poljub otroku, ki ga še ni okužil dih sveta, ki ni poznal njegovih prevar in zvijač še do tedaj... Še jutranji sončni žarki so zvedavo kukali skozi visoka svetokriška okna. Serafom ni dano, da bi bili to, namreč tabernakelj Njegov...

Ti najsrečnejši dan, daj, ožarjaj s svojo čudovito svetlobo vse bodoče steze, vse dotlej, ko mi bodo zagorele večerne zarje in bo šlo sonce k večnemu zatonu...

Micka Krumpak.

PRVA POTA... KAM?

Kmalu bom izstopila iz šole... V mestne bi šla ali — ni denarja... Na gruntu bom delala in skušala zatajiti hrepenenje po učenju... Dobre knjige, katerih ne manjka, mi bodo zveste prijateljice. Posebno one Mohorjeve: Miklova Zalika, Peter Pavel Glavar, Bratovska ljubezen itd. Še pri mesečini škilim v nje...

Mamica mi pravi, naj se grem za šiviljo učiti.

Pa ne čutim veselja za to. Le narava mi poje pesmi, katere ljubim... Tam se mi zdi, da je Bog tako blizu. Posejemo seme, vzklije, raste, rodi sad. Priča sem nekakšnemu ustvarjanju... Bog, Ti ema — sama modrost! Koliko poezije imaš, stvarstvo, zamé! Valujoče žitno polje... In kadar cvete lan... Ah, kako jaz vse to ljubim!

Toda prišlo je, kar je moralo priti — v službo moram... Nerodna sem, neizkušena. Pa je sploh ta gospa Katarina čudno bitje... Kot posnemam iz njenih besed, je zanjo največji greh, če se katera — poroči.

Poročiti se, saj to vendar ni nič slabega. Saj pa ni vsaka »pokvarjenka«, ki se poroči! — Komaj že čakam, da prideva z mamico skupaj, da se vse to pogovoriva. V moji duši vstaja toliko nejasnosti. Kje bi našla koga, ki bi me umel?

Ne vem, zaenkrat — kam?

In Boga pa si predstavljam kot nekakšnega »bavbava«, ki že komaj čaka, kdaj bi koga zgrabil — za vrat. Pa menda le ni. Saj če bi bil, bi te »pustne šeme«, ki strašijo tod po mestu, našminkane in namazane, da bi se skoro prekrizala, ko jih

vidim — tudi stresel za vrat . . . Kaj bi rekel zdaj kdo izmed starejših, ko bi vstal iz groba? Ne vem, če ne bi zbežal . . .

V tem vzduhu ne zdržim dolgo . . . Pri nas na deželi je vse lepše . . . Tu pa ne smem, se ne smejeti, ne peti . . . Mamica, kmalu pridem k Tebi! Potem bo že Bog dal, da dobim drugo službo. Sedaj sem pa še itak preotročja . . .

Micka Krumpak.

DEKLIŠKI KROŽEK V HOTEDRŠICI

Čas je že, da se tudi hotenjska dekleta damo malo v javnost, da ne bodo mislile druge Vigrednice, da je Hotedršica izumrla, ki je pred leti tako lepo delovala. Naj Vam torej spišemo nekoliko vrstic, kako deluje naš krožek.

Novih članic nas je precej lepo število, ko se zbiramo k sestankom. Ker v našem krožku nismo dekleta tako srečna, da bi imele kakega voditelja ali voditeljico, ki bi nam kaj predavali, kakor beremo od drugih krožkov, se moramo seveda same voditi in z združenimi močmi gremo naprej do pravega cilja. Seveda kaj rade prebiramo mesečno okrožnico in pa »Vigred«. Za zaključek sestanka sledi vedno vesela pesem »Slovenka sem«, katera odmeva po naši lepi dvorani iz zvonkih deklinških grl.

Pridno smo se vadile telovadbe, ker nismo hotele zaostati za fanti, ki so odsek že precej prej ustanovili in jih je lepa vrsta ter se pridno učijo telovadbe.

Zato smo na praznik 8. decembra priredili lepo uspelo »Akademijo«, ki je bila kljub slabemu vremenu dobro obiskana. Na sporedu smo imeli 17 točk, ki so povsem zadovoljile gledalce. Najbolj so se jim dopadle simbolične vaje in sicer: »Gor čez izarok«, ki smo jo izvajale članice, potem fantje »Oj Doberdob« in pa Mladenke »Venček na glavi«. Marsikomu so se orosile oči pri »Doberdobu«.

Zelo nas je navdušil in povzdignil govor, ki ga je imel naš brat Franc Korenč. V kratkih besedah je povedal, kaj je naš cilj in naše delo.

Navdušene za skupno delo in z najlepšimi vtisi smo se po Akademiji razšle.

Ker naš krožek še ni bil tako srečen, da bi bil prištet med vrstice »Iz naših krogov«, zato upamo, da nas boste sprejeli s

temi vrsticami. Ako jih bomo kaj kmalu čitale, se pa še kaj spet oglasimo.

Vsem dragim sestram Vigrednicam prav tople in iskrene pozdrave! — Bog živi!

BEGUNJE NA NOTRANJSKEM

Nismo Podsavčani, nismo Ljubljanci, mi smo Meniševci, »lustik« ljudje!

Tako so se predstavljali svetu naši predniki, ki so trgovali s Trstom in tja prevažali, preden je bila zgrajena južna železnica, ki je povezala Dunaj s Trstom — suho zemljo z morjem.

Tudi pozni vnuki še ljubijo veselo družbo, ker so še vedno »lustik« ljudje. To pričajo naši prosvetni odseki, zlasti naš deklinški krožek. Ob četrtkih se zbiramo k tedenskim sestankom v prijazno deklinško družbo. Marljivo predelujemo »Okrožnico«, ki so tako vsestransko odlične. Vest o novem deklinškem kroju je naše vrste razveselila, navdušila in vliva nove živahnosti in poguma. Žrtev bo seveda treba mnogo, preden bo postal naša osebna last. Naučil nas bo postati iznajdljive.

Praznik izseljeniške nedelje smo proslavili v Domu, za kar je tudi deklinški krožek prinesel svoje. Članice so nastopile s simboličnimi vajami »Slovenka sem« in z ljubko igrico »Hrepenim po Tvojem objemu, mati domovina«. Ne dolg, toda prisrčen je bil ta prizor, ki je ganil do solz tudi trde narave. Posebnost ima še to, da je doma zrasel. Avtorica je iz našega članstva.

Veliki praznik naše mladine, praznik Brezmadežne, tako lep in zaželen, je za nami. Kakor vsako leto, tako smo tudi letos bili pripravljeni združiti se s svojim Bogom pri skupnem svetem obhajilu.

Pa nenadoma je posegla nesreča vmes. Zbolel nam je g. župnik, nagloma so ga odpeljali v bolnico, kjer je preстал nevarno operacijo. Želimo mu skorajšnje srečne vrnitve med nas. Kakšno vrzel povzročila njegova odsotnost, smo temeljito občutili.

Popoldne je bila Marjanska akademija v Domu. Deklamacije in govor. Pa še simbolične vaje članic »Še gori ljubezen, blažena Gospa« in gojenke so morale še ponoviti »Ti, o Marija, naša Kraljica«. Marjanska akademija je res najlepše, kar more nuditi prosvetna pozornica.

Oktober smo imeli občni zbor. Izvoljen je bil povečini stari odbor. Določili smo program, ki je razdeljen tako, da pride na prvo mesto vzgoja, na drugo gospodinjstvo in panoge v gospodinjstvu (prašičereja, perutninarstvo), na tretje telovadba. Tako se sedaj vrše naši sestanki. Po vsakem predavanju debatiramo. Živahno zlasti, kadar obravnavamo gospodinjstvo. Vmes pa še zapojemo, da kar odmeva naša sobica.

Pa se dobi kdo tudi pri nas, ki oponese, da je v krožku premalo živahno in zato ta in ona ne pride noter. So pač ljudje, ki so še bolj »lustik ušafanik«.

Zapustili so nas že lepi božični prazniki. Mnogo je slovenskih deklet, ki jih niso doma praznovali. Celo naš krožek ima svoje članice širom Slovenije pa tudi izven meja raztresene. Naša lanska vaditeljica Justi misli na nas pri Gospe Sveti, naša živahna Anica v večnem mestu Rimu bistri

uma svitli meč in dopolnjuje svoje znanje. In Stana, ki misijonari tam v daljni Argentini — ali boste čitale te vrstice v »Vigredi«? Mogoče! Vemo pa, da ste v Sveti noči poromale vse v domačo farno cerkev k polnočnici vsaj v misli, z duhom, da, morda bolje kot takrat, ko je bilo zraven tudi telo. — Vsem priščne pozdrave!

Dekliški krožek.

DUHOVNE VAJE

v Domu Device Mogočne se bodo vršile:

Za žene od 30. januarja do 3. februarja 1938.

Za dekleta od 12. do 16. marca 1938.

Pričetek prvi dan ob 6. uri zvečer, sklep zadnji dan zjutraj. — Oskrbnina znaša 100 din. — Prijavite se na Predstojništvo Lichtenthurnovega zavoda, Ljubljana, Ambrožev trg 8.

*

KAJ BOMO KUHALE V FEBRUARJU?

Mislim, da ni gospodinje, ki bi si še ne bila vsa nemirna stavila tega vprašanja. Kaj naj kuham, ko se ničesar ne dobi! Samo kislega zelja in repe le ne moremo otepati, tistega večnega krompirja se

nazadnje tudi naveličamo in tudi koline so že davno mimo. Res je, gospodinjstvo ni tako lahka stvar, kot si to marsikdo predstavlja in če mož izroči ženi del zasluzka, ki ga je namenil za gospodinjstvo, se ponosno potrka na prsi, da je že storil svojo dolžnost, sedaj pa ti glej! Žena naj pa dela čudeže, kuha, da bodo vsi zadovoljni, skrbi, da bo vse čisto, da bodo vsi snažno in toplo oblečeni, naj vzgaja otroke v pravem krščanskem duhu, jih neguje, če zbolijo, nosi včasih ne štiri ampak pet vogalov hiše, pa sliši za vsako malenkost: »Saj nič ne znaš, saj nič ne veš, saj si zato tukaj!« Saj to zadnje same vemo in se tega zavedamo, z veseljem nosimo vsa bremena in smo ponosne, če se nam posreči, da je vse v redu, a včasih si pa le želimo malo več priznanja, ne pohvale, o ne, to bi bilo preveč in kar nerodno bi se nam zdelo. Samo toliko priznanja bi si želele, da je naše delo enakovredno, da je naš trud res v dobrobit družine. Skrbno in umno gospodinjstvo je samostojen poklic, enakovreden vsakemu drugemu. Pri nas se to še malo ceni. A pogledjmo malo drugam v Nemčijo ali Ameriko! Države razpisujejo visoke nagrade za uspešne gospodinje in jim dele odlikovanja. Tako je n. pr. do-

bila ga. S. J. Bell iz Michinga za kozarec vzorno kuhanih malin nagrado 600 dol. in 3 krasne srebrne pokale kot mojstrica v vseh razredih. Tekmovanja se je udeležilo 25.000 gospodinj z doma vkuhanim sadjem in to v Ameriki, kjer je tovrstna industrija gotovo bolj na višku kot pri nas. Kaj ko bi pri nas morda mestna občina poskusila kaj podobnega! Samo s predavanji in šolami še ni vse storjeno. Treba je od časa do časa tudi pobude, da se ohrani zanimanje, da se pokaže tudi od javne strani, da ni vseeno kako naše gospodinjje vršijo svojo nalogo, in da se javnost tega zaveda. Če se odlikujejo športniki in nogometaši od vseh mogočih javnih oblasti, zakaj se ne bi gospodinjje. Pred leti je bil v Lincu natečaj za različne jedi iz krompirja. Na razstavo je prišlo 70 različnih krompirjevih jedi. To bi bilo nekaj za gospodinjje v teh težkih časih. Vsak dan krompir, vsak dan krompir! Že, toda vsak dan drug krompir! Poskusite samo en teden, pa se boste same čudile, koliko znate! Pa ne, danes pražen krompir, jutri zabeljen krompir itd. Vsak dan nekaj drugega. Danes krompirjeve žgance, jutri cmoke, potem zrezke, štruklje, polento, pečenjak itd. Vsa družina bo že radovedna, kaj ste si zopet izmislile in radovednost budi tek in priznanje in to zopet veselje do dela in podjetnost. Poskusite in poročajte!

Prinašamo nekaj izdatnih krompirjevih jedi, ki naj pa ne bodo edine, ki jih boste poskusile, temveč samo pobuda k vaši nadaljni podjetnosti.

Krompirjevi žganci, kot so v nekaterih gorskih krajih v navadi in spadajo k vsakdanjem jedilniku. Olupi $\frac{3}{4}$ kg krompirja, ga zreži na večje kosce in skuhaj v slani vodi, skoraj do mehkega. Vode sme biti samo toliko, da je krompir pokrit. Potem krompir odcedimo in pustimo pokritega na robu štedilnika, da se popolnoma zmešča. Medtem precvri na 10 dkg masti žlico sesekljane čebule, dodaj krompir, potresj z 8 dkg ržene ali pšenične moke in dobro premešaj z vilicami, prilij še pičlo $\frac{1}{4}$ l mleka in pokrito pari na robu štedilnika ali v pečici kakih 20 minut. Medtem žgance večkrat premešaj, da se počasi zdrobe, zabeli z ocvirki in daj vroče na mizo.

Redna stolica **Leopilule**

Oglas reg. S Br. 31410 dne 24. XII. 1935.

Krompirjevi štruklji. $\frac{1}{2}$ kg sveže kuhanega krompirja olupi, in še toplega pretlači, zmešaj s 15 dkg moke, 3 dkg masti, 1 jajcem, soljo in poprom, da dobiš krepko testo. Zvaljaj za prst na debelo, potresi s 4 žlicami precvrtilih ocvirkov in zavij. Zreži na primerne koščke, malo povaljaj, da dobe obliko cmokov in se dobro sprimejo, potem jih počasi odkrite kuhaj v slani vodi 12 do 15 minut. Zabeli s precvrtilimi drobtinicami.

Krompirjeva pasteta. Olupi in skuhaj v slani vodi $\frac{3}{4}$ kg krompirja. Potem ga pretlači in zmešaj z $\frac{1}{8}$ l mleka, 1 rumenjacom, 4 dkg presnega masla in s snegom 2 beljakov. Polovico te gošče napolni v primerno namazano in z drobtinami potreseno kozico za prst na debelo. Nato daj par žlic svežih ali suhih prepraženih gob, ki si jim primešala žlico paradiznikove mezge in 1 rumenjak. Povrhu daj zopet krompirjevo testo, potresi s parmezanom, drobtinami in koščki presnega masla ter peci v srednje vroči pečici tričetrt ure. Daj v isti posodi na mizo.

Krompirjeve palačinke. $\frac{1}{2}$ kg prejšnji dan kuhanega krompirja pretlači ali zribaj na strgalniku. V malo masti precvri košček sesekljane čebule in nekoliko peteršilja, dodaj krompirju, primešaj še 1 jajce, malo soli in popra in 15 dkg moke. Zgneti v gladko testo, zreži na jajce velike kose, zvaljaj posamezne v 2 mm debele okrogle krpe in jih v ometni ponvi v vroči masti lepo rumeno ocvri na obeh straneh. Potem jih pregani čez polovico, potresi malo s soljo in daj s solato, kislim zeljem ali sardelno omako na mizo.

Nadevan krompir. 10 krompirjev skrbno umij, zdrgni s ščetko in zbršiš s krpo. Potem jim odreži pokrovček in jih izdolbi. Olupi $\frac{1}{4}$ kg pečenic in zmešaj nadev z 1 rumenjacom in žlico sesekljane peteršilja, napolni v krompirje, pokrij s pokrovčki, pomaži s presnim maslom, naloži v kozico in speci v pečici. Peče naj se 50—60 minut. Hrstljata lupina se tudi pojé.

Krompirjevi krapci. 42 dkg prejšnji dan skuhanega pretlačenega krompirja zmešaj z 2l dkg moke, 7 dkg masti, 2 jajci, dobro zgneti, zvaljaj za pol prsta debelo in zreži s krapovim obodcem. Polovico krapcev pomaži z jajcem, potresi s seseklano šunko, poprom in peteršiljem, pokrij z drugimi krapci, pri kraju dobro stisni, pomaži z jajcem, potresi s kumno in z zri-banim sirom, daj na namazano pločevino in speci v dobro segreti pečici. Postrezi s toplimi poleg prikuhe ali solate.

Nadevani krompirjevi cmoki. 2 kg pravkar kuhanega krompirja olupi in takoj pretlači, še toplega zmešaj z 1 jajcem, malo soli, 15 dkg moke, za oreh presnega masla in hitro zgneti, oblikuj za roko debelo klobaso in pusti počivati. Medtem zmešaj 20 dkg faširanega, govejega in prašičjega mesa z žlico prevrte čebule in peteršilja, zrnom strtega česna, 1 jajcem, soljo, poprom in 1 žlico drobtin. Razdeli ta nadev na 8 delov. Zreži tudi testo na 8 delov, ga nekoliko razvleci, zavij vanj nadev in oblikuj cmoke. Kuhaj jih v slani vodi 15 minut. V začetku posodo večkrat malo potresi, da se cmoki ne primejo. Dobro zabeljene ponudi s kislim zeljem.

ALI SE MORA GOSPODINJA MUČITI?

Koliko olajšav ima danes gospodinja na deželi in v mestu: šivalne stroje v hiši, štedilnike v kuhinji, samo v pralnici je ostalo vse pri starem: priprave za menca-nje perila. Ali se najde za to delo in trud opravičilo? Ne! Gospodinjam mi treba danes več tožiti, da jih boli križ in da imajo razpokane in nabreknjene roke. Od-kar imajo pralno sredstvo — SCHICHTOV RADION — nima gospodinja več truda-polnega dela, perilo pa ostane lepo in trpi dalj časa.

ZA PUST BOMO CVRLI!

Ocvrti sirovi vložki. V loncu stopi 6 dkg presnega masla, primešaj 6 dkg sladkorja, 25 dkg pretlačenega dobro odtečenega si-ra, malo soli in limonove lupinice. V 2 žlicah toplega mleka stopi 2 dkg kvasa, vlij med prejšnje in dodaj še 1 celo jajce, 1 rumenjaki, 25 dkg moke in nazadnje še 6 dkg rozin. Testo dobro stepaj, če je pre-trdo, dodaj še kako žlico mlačnega mleka.

Testo naj pokrito vzhaja, da ga bo še en-krat toliko. Potem segrej v ponvi za dva prsta masti ali olja in devaj vanjo z žlico majhne vložke. Počasi jih ocvri na obeh straneh, da bodo zlatorumeni in skozi pre-cvrti. Potem jih potresi s sladkorjem in daj s čežano na mizo.

Bobki. Vmešaj 4 jajca in 15 dkg sladkorja. Dodaj ščep cimeta, obribaj pol li-mone in primešaj 30 dkg moke. Dolivaj po kapljicah 10 dkg stopljenega presnega masla in primešaj slednjic še 20 dkg mo-ke zmešane s kavno žličko pecilnega pra-ška, stresi na desko, malo pogneti, zvaljaj pol prsta debelo in zreži za oreh velike podolgovate ali okrogle oblike. Ocvri v masti, potresi s sladkorjem in postrezi.

Ocvirkove pogačice. Iz 20 dkg moke, 6 dkg masti, 1 dkg kvasu, 8 dkg sesekljanih ocvirkov, malo soli, popra in prav malo mleka, naredi krepko testo. Pusti ga 10 minut, potem ga zvaljaj pol cm debelo in zloži kakor masleno testo. To ponovi še trikrat. Nazadnje naj testo počiva pol ure. Potem ga razvaljaj za prst debelo, zreži s krapovim obodcem ali kozarcem v majhne hlebčke, nareži jih navzkriž z nožem, pomaži z jajcem in speci. Se posebno prilèže k vinu.

Špehov kolač. Naredi kvašeno testo iz 25 dkg moke, 1½ dkg kvasu, zličke sladkorja, 1 jajca, ene desetinke 1 mleka, 6 dkg presnega masla in malo soli. Če ho-češ krhko testo, vzemi mesto mleka sme-tano. Namaži pekačo in razvaljaj na njej vzhajano testo. Ko je počivalo še četrt ure, ga potresi z na kocke zrezano preka-jeno slanino in polij z ¼ l smetane, v katero si vžvrkljala 2 jajci in ščep soli. Peci v dobro segreti pečici.

ČE DOBIŠ GOSTE, SE RADA POSTAVIŠ

Jetrni zvitek. Vmešaj penasto 3 rume-njake. Stepi v prav trd sneg 3 beljake, dodaj ščep soli in ščep sladkorja in še malo stepaj, zdaj dodaj vmešane rumenja-ke, žlico sesekljane peteršilja in 8 dkg moke. Namaži na namazano in z močo potreseno pekačo pol prsta debelo in hi-tro speci. Stresi na papir in še toplo zvij, zavij v papir in pusti shladiti. Segrej 2 dkg presnega masla, prepraži 2 dkg moke in zalij z ¼ l mleka. Tudi to omako po-

stavi na hladno. Vmešaj 12 dkg pečenih in pretlačenih perutninskih jeter ali jetrne paštete z 5 dkg presnega masla, primešaj počasi mlečno omako, kozarček konjaka, soli, popra in muškatovega oreška po okusu. Zdaj razvij pečeni prazni zvitek, namaži enakomerno s tem nadevom, le malo ga prihrani. Potem tesno zvij, namaži zvitek tudi zunaj prav tanko s prihranjenim nadevom in potresi s sekljano šunko. Postavi za par ur na hladno. Ko rabiš, zreži na lepe rezine, naloži na steklen krožnik, okraši s sesekljanim ali na kocke narezanim aspikom in postreži.

Piškotna torta s sadjem. Včasih prepozno izveš, da boš dobila goste in nimaš več časa, da bi spekla lepo torto, pa bi le rada postregla z njo. Zato prinašamo recept za izborno torto, ki jo sestaviš iz navadnih otroških piškotov, ki si jih lahko sama spečeš ali pa kupiš že skoro v vsaki pekarni. Pripraviti jih moraš toliko, da jih boš naložila tri vrste v model ali kozico, kjer boš delala torto. Potem seseklaj 10 dkg hrušk ali breskev iz patentnih kozarcev, ki si jih poleti vkuhala. Poleg tega zreži še kakih 20 enakomernih okroglih koščkov, da boš imela pozneje za okrasitev torte. Sesekljano sadje polij z žlico ruma in premešaj. Potem mešaj najprej na hladnem 2 celi jajci, $\frac{1}{8}$ l mleka $\frac{1}{8}$ l svetlega sadnega soka, ki si ga prej ocedila in 3 dkg moke. Nato postavi na štedilnik in mešaj, da zavre, potresi gosto s sladkorjem in pokrito pusti shladiti. Medtem mešaj 16 dkg presnega masla s 6 dkg sladkorja, dodajaj po žličkah ohlajeno kuhano kremo in nazadnje še sesekljano sadje. Zdaj naloži vrsto piškotov, namaži s kremo, zopet piškote in zopet kremo. Ko se nekoliko strdi, namaži torto tudi ob straneh in po vrhu s kremo. Stepi $\frac{1}{4}$ l sladke smetane, primešaj zavitek vanilijevega sladkorja in obrizgaj torto najprej ob strani z navpičnimi ravnimi črtami, na vrhu naredi mrežo, jo obrabi pri kraju z zvezdicami in če ti še ostane smetane, brizgaj zvezdice tudi ob dnu torte. Med brizgano mrežo naloži prej narezane sadne kroge in postavi torto na mizo, dokler je ne rabiš.

*

Ko posečaš naše vasi, boš kaj hitro opazila, v koliki meri je gospa moda prodrla v tudi najbolj oddaljen gorski kotic. Nemalo se boš začudila dejstvu, da današnja kmečka dekleta v modi prav nič ne zaostajajo za mestom, često so pa še bolj moderno oblečena kot ti, ki si meščanka. To samo po sebi še ni nič hudega, ali z modernizacijo v obleki je zašlo v naše vasi vse polno pogršek in razvad, ki kvarno vplivajo na okolje. Tudi tisto čudno hrepenenje po lepih, modernih oblekah, ki je sicer že nekako svojstveno ženskemu bitju, ni toliko obsojanja vredno. Grajati je pa dejstvo, da je prav to hrepenenje postalo tista gonilna sila, ki žene naša kmečka dekleta v tujino, misleč, da je lepa, moderna obleka izvir sreče, a jim je največkrat prva pot v pogubo.

O, gospa moda je radodarna, ker je bogata. Ali če sprejemaš njena darila, bodi previdna! Ni ena metla za vsako pripravna, kar tekne tvoji sosedu, ne tekne tvojemu želodcu! To modrost imej vedno pred očmi, pa te bo obvarovala marsikaterih zablod v modi.

Ali je že tako dolgo tega, ko so naše matere in babice nosile ošpetlje, nabrana krila z životki, široke predpasnike, kočmajke? Živo mi je še v spominu, ko sem hodila k sorodnikom na počitnice, kako sem vedno občudovala kmečke žene in njih lepo nošo. Nobena mestna gospa ni napravila name takega vtisa kot moja stara mati, kadar so prišli v Ljubljano v svojem širokem krilu, v tesno se prilegajoči kočmajki, v žametnih visokih čevljih in z lepo svilen ali volneno ruto na beli glavi. Kako ponosno sem koracala poleg njih in mnogokrat tako imenitno smuknila pod njihovo veliko kocko, če me je le preveč zeblo v radovedni nos. — Čemu vam pa vse to pripovedujem? Da vam lažje povem, kako me danes srce in oko boli, ko gledam vas in vaše moderne obleke, ti ljubo kmečko deklet. Kako bi pa šele moja babica zmajevala z glavo, ko bi vas videla! Prav nič dobro bi se ne počutila v vaši družini, čeprav se je med vami postarala. Ta čudna navlaka iz mesta vam je mnogim povsem zmešala glavo. Saj je prav, da se

modernizirate tudi v oblačilu, ali način, kakor se ve, je pa le malo priporočljiv.

Kar oglejte se n. pr. ob nedeljah, ko greste k sv. maši! Če imate še kaj zdravega čuta za lepoto, boste zapazile toliko nelepota na sebi, da vas bo postalo sram. Obsojam mestne ljudi, ki se tako radi norčujejo iz vaše obleke, toda v srcu vas pomilujem, da vas je gospa moda zapeljala na taka stranpota. Pa se sprašujete, kaj je vendar takega na naši obleki, da smo pomilovanja vredne? Oprostite, prosim! V prvi vrsti mi ne ugajajo barve blaga. Saj so same na sebi lepe, v nepravilni sestavi pa učinkujejo obupno. »To je najnovejša moda in vam bo izvrstno pristojalo.« slišim trgovca, ki vam šepete na uho, ko si izbirate blago za novo obleko. Še nekaj laskavih poklonov — in kupčija je sklenjena . . . — Naj navedem par stavkov iz svojega predavanja v radiu, dne 22. oktobra 1937: Ton tvojih las je posebno važen za barve, ki ti pristojajo. Rumena se le malokdaj poda plavolaskam, zato pa tembolj modra, sočno-rdeča in gotova peščeno-zelena, izborna pa črna. Črno laske naj bi se rdečega raje izogibale; dobro se jim pa prilega sivo, modro in tudi zeleno. Pravtako tudi rjasto-rdeče in temno-rumeno. — Najlažjo izbiro ima rjavolaska. Če prehaja barva las v bakreno ali celo rdeče, naj se izogiba vseh tonov rdeče barve. V splošnem pristojata rjavolasim barva las izvrstno, saj dva povezana harmonična tona učinkujeta nadvse ljubko. — Ne nosi kričeh oblek, če si bleda! Če si rdečelična, ne kupuj rdečih! — Tudi pletene obleke, v kljub velikim prednostim, niso za vsako. Zbadljivka: »Poglej jo no, kako je povita, da bo počila vsak čas.« je žalibog kar preveč na mestu. Pa še tisto, čez mero kratko krilo me bode v oči. Nisem nasprotnica kratkih kril, opazila sem pa posebno zadnji čas, da še v mestu ne grešimo v toliki meri . . . A kratko krilo ima svoje muhe: prepoveduje čevlje z nizkimi petami. Težko je reči, v čem obstoja ta prepoved: na liniji meč ali nog, ali pa v načinu hoje. Moda predpisuje vsaj polvisoke pete, ne predpisuje pa, koliko centimetrov od tal naj bo krilo. Eno ni za vse in vsaka naj sama določi, kaj ji pristojata. Misliš, da razkazuješ svoje čare, ko se postavljaš s krilom do kolen, ne veš pa, da nudiš odurno sliko

svoji okolici. Imej raje vedno daljše kot pa prekratko krilo ter polagaj važnost na dobro in tvoji postavi primerno ukrojeno obleko. Koliko se greši ravno pri krojenju oblek, vam pač ne morem povedati v par stavkih. Poglej no, kako sta vstavljena rokava, da komaj giblješ z rokami, kakšno grbo ti dela hrbet, čeprav si normalno raščena, čez prsa si povezana, da komaj dihaš . . . itd. To so sicer še malenkosti, a kaj bi rekle naše babice, če bi te videle v takem skrupcalu? Znano mi je, da nekaterim prvovrstnim šiviljam služijo čudovito ukrojene obleke naših babic za vzor-kroje še danes. Tudi tebi, ljubo kmečko dekle, ne bi škodilo, če bi se poglabilo v študij noše tvoje stare matere ter jo primerjalo s svojim sedanjim oblačilom. Marsikatera modna novost, ki ti sedaj razvema srce, bi ti postala priskutna.

Da so imele naše kmečke predhodnice mnogo več lepotnega čuta kot ga imamo me, ne bo nihče zanikal, saj se moda v današnjem prosvitljenem času še vedno tako rada povrača h kočmajkam, dolgim nabranim krilom, bogatim rokavom, prilagajočim se životkom. Moderna dama se v takih oblekah postavlja ob najbolj svečanih prilikah, ti kmečko dekle si pa tako lahkomišelnost zavrglo vse tisto, kar je bilo in bo v ponos poznim rodovom.

Emi Oražem.

VZGOJA

A. K.:

Vzgoja otrok.

Človek je odvisen od vzgoje in od razmer v katerih živi. Srečni otroci, kateri imajo dobre starše, ki jih že zgodaj usmerjajo v Boga, jih učijo zatirati v sebi slabo in gojiti lepe čednosti. Poskrbimo, da bo otrokova mladost vsa lepa in sončna. Res, smilijo se mi one matere, ki kar ne morejo prenašati otroške razigranosti. Ja, kakšna puščava pa bi bila ta zemlja, če bi s sveta izginit otroški krik in smeh? Pustimo otrokom njih radost, da se bodo še v poznih letih z veseljem spominjali srečnih otroških let.

Ne sme pa biti vzgoja preveč mehkužna. Razvajeni otroci niso zmožni za borbe življenja. Prvi večji vihar jih stre. In koliko

**„Chlorodontove oglase
naj čitam ?**

Zakaj pa? Saj nisem več majhen otrok, ki bi mu bilo treba vtepati čiščenje zob. Ali pa mar mislite, da kdaj pozabim očistiti si zjutraj najprej zobe ?“

Aha, smo že skupaj, dragi prijatelj! Če bi čitali naše oglase, bi vedeli, da je zobna nega s Chlorodontom pred spanjem važnejša kot zjutraj. Sicer se začno ponoči ostanki hrane kisati in povzročajo zobno gnitje (karijes). Zato: „zvečer kot zadnje Chlorodont - potem šele v posteljo!“

Domači proizvod

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le

Vzajemna ←
zavarovalnica ↓ **LJUBLJANA**
Miklošičeva 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«. Zavarujte sebe in svoje imetje edino pri naši domači slovenski zavarovalnici.

Mestna elektrarna ljubljanska

nudi za gospodinjske svrhe

izdatno znižane cene:

za likanje, čiščenje, pranje in pomožno kuhanje

din 1.50 za kwh

pri porabi 20 kwh mesečno. - Za polno elektrificirane kuhinje z električnim štedilnikom in za peči v svrhu ogrevanja prostorov

novo tarifo

po 40 para za kwh pri porabi

100 kwh na mesec pri stanovanju 3 sob;

150 kwh na mesec pri stanovanju 3—6 sob;

200 kwh na mesec pri stanovanju nad 6 sob.

Nočni tok 60 para za kwh v času med 22. in 6. uro, vsako količino.

Nizke cene električnega toka omogočajo vsakomur uporabo.

težav in neprilik napravljajo taki razvajenci svojim vzgojiteljem. Povzročajo jim prenekatero grenko uro. Še pred šolsko dobo je treba vzgajati otroke v ljubezni do revežev, do bližnjega. Vzgajajmo otroke tako, da si bodo znali kaj odreči, se premagati, da bodo znali prijeti za vsako delo! Le če bomo otroke navajali k odpovedi, si bomo vzgojili močnih značajnih ljudi.

V dobi doraščanja pokažimo otroku na lep način življenje tako kot je, pa ne pretemno, mladini je treba sonca in toplote. Vzgojimo otroke tako, da bodo neomajno zaupali v Boga in da jim za Boga in za trpeče brate nobena žrtev ne bo pretežka. Dobro vzgojena mladina, je porošstvo lepše bodočnosti.

A. K.:

Za lepšo bodočnost.

Današnji čas potrebuje močnih značajev, močnih duš. Kdor hoče druge vzgajati, mora prej sam v sebi izkristalizirati čist značaj.

Razmere se spreminjajo, načela ostajajo vedno ista. Zakon resnice in pravice je vesoljstven, ker resnica je le ena.

Vsako človeško delo je nepopolno. Treba je vednega spopolnjevanja in borbe proti slabemu. Človek mora včasih tudi proti lastnim koristim kaj napraviti, če to zahtevajo večno veljavni zakoni. Bodimo aristokratje v grškem pomenu besede! Najboljši po duhu in srcu, visoko kulturni, moralni in plemeniti. Oprimo se na Boga in s te edine trdne točke motrimo in presojajmo svet! Med nami naj bo vez ljubezni. Ljubezen dela zlate mostove od srca do srca, potrpežljivost pa srebrne.

Ozdravimo sebe in druge materijalizma! Lahko skrbimo za imetje in blagostanje, samo nikdar ne sme to biti glavni cilj.

Krščanski pečat bomo dali družbi s krščanskim mišljenjem in delovanjem. To je naša socialna dolžnost. Vsak po svoje moramo delati in pomagati, da se pokristjani družba. Nismo ustvarjeni samo za ta svet, ampak za Boga in njegove cilje.

Bog vlada svet, mi pa vsak po svojih močeh delajmo za splošno blaginjo!

Največji slovenski denarni zavod

Mestna hranilnica Ljubljanska

ima lastnih rezerv okoli

Din 25,000.000.—

Nove in oproščene vloge

Din 195,900.000.—

so vsak čas izplačljive brez vsake omejitve.

Za vse obveze hranilnice jamči

Mestna občina Ljubljanska

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—. Za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Masarykova cesta 12, Vzajemna zavarovalnica. Telef. št. 3519. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah. Za tiskarno odgovarja Jožef Godina C. M.

Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Masarykova c., 12.

V S E B I N A :

Kako smo kristjani. (Musek V.). — Slomšekova mati (prelat dr. Kovačič). — Iz dnevnika (Magda). — Beloglavec Draga k obletnici njene smrti. Mati (dr. Ivo Česnik). — Modra svilena obleka (Zvezdica). — Pogovor z Bogom (J. Pajman). — Trnje (F. J.). — Dva svetova (Mira Toff). — Dekliška KA. O moderni umetnosti (E. Piščanec). — Marija Brenčič. — Deklica na tuje gre. — Iz domačih krogov. — V naših domovih.

Skrivnost terpentinovega mila

ZLATOROG

obstoji v tem, da vas nikdar ne razočara. Dobrota terpentinovega mila ZLATOROG je bila prvovrstna včeraj, je danes in bo jutri. — Na terpentinovo milo ZLATOROG se morete zanesti, kajti to milo je preizkušeno in se o b n e s e pri vsakem pranju znova.

